

אוצרות ירושלים

מאסף וקובץ רבני

— חלק רח"צ —

כולל ביאורים הערות, וחיידושים בכל מקצועות התלמוד בס"ד.
גם לרבות שאלות ותשובות להלכה ולמעשה. ובקורת ספרים
מהרבנים הגדולים גדולי דורינו ובני הישיבות מא"י ומח"ל שליט"א.
ושפתי ישנים מכת"ק מהרבנים הגאון"צ המפורסמים וצוקללה"ה.

יוצא לאור בצריכת ה"צעיר" באלפי ישראל

צבי מאשקאוויטש פעה"ק ירושלים תובב"א ת. ד. 5126

שנת תשמ"ב לפ"ק

אוצרות ירושלים

מאסף וקובץ רבני

— חלק רח"צ —

מכתבי עידוד בענין תיקון עירובין בברוקלין י"ע"א

מגאוני וצדיקי וקדושי הדור, משיירי כנסת הגדולה, עמודי העולם, ראשי סנהדראות, אשר כל בית ישראל נשעו עליהם, וכגחלי אש דבריהם, ואלו הם:

רבינו הגאון הקדוש רבן של כל בני הגולה שר התורה

צי"ע אדמו"ר מרן מסאטמאר זצוקלה"ה

נשיא של ההתאחדות הרבנים בארה"ב ובקנדה

ונשיא של העדה החרדית וגאב"ד בירושלים עיה"ק תובב"א

(סימן תרמ"ז) ב"ה.

הנה הרב המאוה"ג וכ"ו מוה"ר אשר אנשיל קרוין שליט"א הרב

מראצפערט יצ"ו עוסק בהשתדלות תיקון עירובין ברחובות

שבויליאמסבורג ובידו תכריך מכתבים עם המלצות מגדולי הרבנים שליט"א

המסכימים ומחוקים אותו בפעולתו והשתדלותו בזה, ובא בשעתו לפני כ"ק

אדמו"ר הגה"ק זצלה"ה עם המכתבים שבידו מהרבנים הגאונים שליט"א וברכו

בהצלחה בכל ענינים.

ולראי' באעה"ד א' ויחי תשמ"א פה קרית יואל יצ"ו.

יוסף אשכנזי

משב"ק אצל כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצלה"ה

הרהגה"צ מוהר"ר שמואל אברהם זעלטענרייך זצוקלה"ה

אבדק"ק שטשאקאוו, יושב ראש לבתי דינים של התאחדות הרבנים

בעמח"ס קובץ הפוסקים על חו"מ

(סימן תרמ"ח) ב"ה יום ד' לפ' גח תשל"ג.

הנה כבוד ש"ב הרה"ג מפאר ביחס מופלא ואיש המעשה מוהר"ר אשר אנשיל

קרויס שליט"א הרב דקהל ראצפערט בויליאמסבורג עוסק כעת בדבר

גדול להשתדל בתיקון עירובין בשכונתינו ובהרבה שכונות בברוקלין אשר דרים

שם אהב"י היראים והחרדים הי"ו, ואמינא לפעלא טבא יישר הילי' כמו שהאריך

בשו"ת תשב"ץ ח"ב ס' ל"ו וכתב שם במתק לשונו דוכות גדולה היא למתק וכ"ו

וכמבואר באורך בשו"ת חתם סופר או"ח סי' צ"ט, וממילא כל קהלה ויחיד צריכין

לעמוד לו לסיוע לכלכל גדול התוצאות בזה, אך התיקוני עירובין למעשה יהיו

נעשים ע"י גדולי הרבנים שליט"א בכל שכונה ושכונה והסכמתם כרי שיהיו נעשין

כהלכה בלי חשש, והשי"ת יהי בסערו להצליח ויהי זכות הרבים בו ולכל המסייעים

לדבר מצוה דרבים כזו.

הכו"ח למען המצוה ועוסקי'

שמואל אברהם זעלטענרייך

הרהגה"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א מפאפא

אבדק"ק „קהלת יעקב" ור"מ דישיבה הקדושה פאפא,

סגן נשיא של התאחדות הרבנים, מגדולי הפוסקים שבדורנו

(סימן תרמ"ט) ב"ה

שלו' וברכה לכבוד ידידי ותלמידי הרב הגדול בתורה ובחסידות במעלות ומדות טובות וחמודות וכו' מו"ה אשר אנשיל קרויס שליט"א הרב דקהל ראצפערט יע"א.

ע"ד אשר בקשת הסכמתי שברצונך להשתדל בתיקון עירובין ע"י עשיית צורת הפתח לכל הרחובות שבוויליאמסבורג להציל רבים מאיסור הוצאה, הנה כבר האריך הח"ס בתשו' חאו"ח סי' צ"ט גודל החיוב להשתדל בענין זה, בפרט מה שמקילין להוציא ע"י קטנים יש הרבה גדולים שלא הסכימו לזה כמבואר בספרי תשובותיהם וגם הח"ס בתשו' הנ"ל דיבר מזה, ע"כ חזק ואמץ ותהי' ממוכי הרבים כאשר יעלה בידך דבר זה וזכות הרבים יהיה תלוי בו, והשי"ת יהיה בסעדך לברך על המוגמר לטובה כאו"נ ידיך דושי"ה באהבה.

ב' לחודש מרחשון תשל"ג לפ"ק.

הק' יוסף גרינוואלד

הרהגה"צ המפורסם מוהר"ר נפתלי הירצקא העניג שליט"א

אבדק"ק שארמאש יושב ראש של התאחדות הרבנים

(סימן תרנ"ג) יום ה' לסדר נח תשל"ג.

היות שחרב המו"מ בתו"י העסקן הגדול בעניני התורה ובמעשים נשגבות כמו"ה אשר אנשיל קרוין שליט"א הרב דקהל ראצפערט עוסק כעת בדבר מצוה גדולה לתקן עירוב בוויליאמסבורג אשר בזה תהי' הצלה גדולה לאחב"י שלא יכשלו בחילול ש"ק עי"ד הוצאה ברה"ר וכבר דיברו מזה הפוסקים שמצוה רבה הוא לתקן עירובין בעיר וכאשר מעולם היה נעשה בעיריות רבות על פי גדולי הרבנים ובכן כאשר רוצה ממני להסכים על ידו בזה הנני להיות נטפל להרבנים שכבר הסכימו לו ובפרט שרצוני ליקח אצלו עוד ג' רבנים גדולים לברר אופן עשייתו כהלכה אקוה שהשם יהי' בעזרו שלא יצא מכשול מתחת ידו שיהי' נעשה כדת וכהלכה.

נאום החותם לכבוד המצוה.

הק' נפתלי הירצקא העניג

הרהגה"צ מוהר"ר יהושע כ"ץ שליט"א

אבדק"ק סאמבאטהעלי חבר וועד ההנהלה של חיווק הדת של התאחדות הרבנים

(סימן תרנ"א) ב"ה

הנה כבוד הרה"ג בנש"ק עסקן ורב פעלים וכו' מו"ה אשר אנשיל קרויס שליט"א רב דקהל ראצפערט דפה, ביקשני על ענין גדול שעוסק בה לתקן תיקוני עירובין בשכונתינו שכונת יראים וחסידים. הנה דבר הזה אין צריך הסכמה כי כבר כתבו גדולי החרדות שלפנינו שהוא ענין נחוץ מאוד ומצוה להשתדל

להשתדל לעשות עירוב בכל מקום כמו שכתוב רבינו הגדול בתשו' ח"ס או"ח סי' צ"ט עיין שם, ומרן הגה"ק בשאלות ותשובות דברי חיים ח"ב או"ח סימן ל"ג כתב „הרבה מכשולים באים באין עירוב" עכ"ל, ובפרט בעיר גדולה כעירנו נויארק קרוב יותר לבוא לידי מכשולות רבות בחסרון עירוב כידוע — ולהוציא ולהביא ע"י קטן במקום שאין עירוב עיין בתשו' מהר"ם שיק או"ח סי' קע"ג שכ' דהרבה פעמים צווה וקרא עירעור על זה בדרשה שאין לזה היתר ברור ואדרבא נראה דאסור (ובפרט בעיר וקרא עירעור על זה בדרשה שס' ריבוא עוברים בהם בכל יום) ומה גם ע"י קטן שהגיע לחינוך עיי"ש. ובשו"ת רעק"א סי' ט"ו (מובא בקצרה במשנה ברורה סו"ס שמ"ג) ובתשו' ח"ס ח"ו סי' י"ג, ובתשו' מהר"י אסאד או"ח סי' פ"ד שכולם מחמירים בזה, ע"כ בודאי טוב עשה בעמיו להשתדל בזה לזכות את הרבים — וכבר כתב בסה"ק בית אהרן בליקוטים שבסופו ששמע בשם הבעש"ט הק' זי"ע פי' הפסוק בועם תצעד ארץ (חבקוק ג') זע"ם ר"ת זביחה עירובין מקראות שע"י דברים אלו תצעד ותתייחד הארץ עכ"ל. והנה בענין הב' דברים זביחה ומקראות משתדלים הרבה לתקן בכל הידורים וחומרות שאפשר, משא"כ ענין עירובין נשכח כאן כמעט לגמרי. ובואו ונחזיק טובה להרב החשוב הנ"ל שליט"א שלקח על עצמו להשתדל גם בזה להחזיר העטרה ליושנה כמו שהי' בקהילות הישנות שכאנו משם, ובודאי מצוה גדולה לעמוד לימינו ולתמכו בענין הגדול הזה — השי"ת יעזור לו שיזכה לברך על המוגמר וזכות הרבים יהי' תלוי בו, ובזכות תיקון עירובין ושמירת שבת. כהלכתו נזכה לסיומא דקרא הנ"ל באף תרוש גוים יצאת לישע עמך לישע את משיחך בבי"א.

יום ד' לס' אל יצא איש ממקומו ביום השביעי תשל"ד לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.
יהושע כ"ץ

הרהגה"צ מוהר"ר שלום קרויז שליט"א

אבדק"ק אודווארי, יושב ראש בבית הוראה של התאחדות הרבנים, מגדולי הפוסקים שבדורנו מחב"ס שו"ת דברי שלום על ד' חלקי שו"ע ה' חלקים וש"ס

(סימן תרנ"ב)

ב"ה עש"ק לסדר זאת תהי' וגו' לגבולותי סביב פה ברוקלין יצ"ו. לשב"ת לפ"ק. לכבוד אהובי אחי היקר המושלם במעלות ובמדות נשגבות העסקן לטובת הציבור, הרב הה"ג וכו' וכו' כש"ת מו"ה אשר אנשיל קרויז שליט"א הרב דקהל ראצפערט.

שמחתו לשמוע ממך הבשורה טובה שלקחת עליך מצוה הגדולה ועול גדול, לתקן עירוב בויליאמסבורג, אשר בודאי דור לדור ישבחו מעשיך בעד זה.

דבר גדול תעשה בזה, ראשית תציל על ידי זה הרבה אנשים מחללי שבת בהוצאה ברה"ר בשוגג או ע"י התירים שונים שהם רק כהררים התלויים בשערה להוציא ע"י תינוק ועכו"ם. הרבה דברים והוצאת מפתחות וכדומה, ועי"ז היא בתיתר. וכן היו במדינתנו ברוב קהלות קדושות עירוב לשבתות, ועוד תגרום לקיים וקראת לשבת עונג כי בלי עירוב הרבה אנשים צריכין להיות סגור בבית להתגיח על הילדים קטנים כמוכר וכו', ועי"ז אמרו חז"ל בשעה שתיקן שלמה עירובין יצאה בת קול אם חכם בני ישמח לבי גם אני. ובודאי הלכה זו צריך עיון גדול

גדול אופן עשייתו שיהא אליבא דהלכתא, אבל כפי שאמרת שתקח אצלך עוד ג' רבנים גדולים לברר אופן עשייתו כהלכה, וכאשר כבר הפכים על ירך כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבשכבה"ג מרן מסאטמער שליט"א וכרך אותך בהצלחה בענין זה ג"כ לכן אקוה שבדאי תעלה בידך להוציא במקום מכה אל הפועל ולא יצא ח"ו שום מכשול מתח"י.

ושא"ר דברים השייכים לגמירת ענין זה נדבר אי"ה פא"פ ומה שיהא בידי לעמוד לימינך בודאי אעשה בלינ"ד בעה"ת.

א"ד אחיד המצפה להצלחתך בכ"ע ובזכות המצוה תושע בישועה שלימה בב"א.

שלום קרויס

אבדק"ק אדווארי

הרהגה"צ מוהר"ר מנשה קליין שליט"א

אבדק"ק אונגוואר, בעמח"ס משנה הלכות ט' חלקים, ספר מצות המלך,

ספר אום אני חומה בהלכות עירובין ועוד ספרים מפורסמים

(סימן תרנ"ג) ד' לסדר וראשו מגיע השמימה ה'תשמ"א בני" יצו"א.

מע"כ ידידי הרה"ג וו"ח נוי"ג עוסק בצ"צ אשכול הסופר בנש"ק כו' כו' כש"ח

מוה"ר אשר אנשיל קרוין שליט"א רב דקהל ראצפערט בני"י.

אחדשכת"ר כראוי ליראי ה'.

בשורה טובה תדען עצם. שמחתי בשמעי מהבשורה הטובה אשר מעכת"ר אור

מתניו ולקח על עצמו להחזיר עטרה ליושנה קבלת אבותינו הקדושים

מדור דור עד שלמה המלך ע"ה לתקן עירובין בכל מקום שאפשר כדי להסיר

מכשול ולהציל הרבה מאחינו בני"י מחילול ש"ק, ובפרט בויליאמסבורג ובארא

פארק. ואמרו ז"ל בשעה שתקן שלמה עירובין יצאה בת קול ואמרה אם חכם בני

ישמח לבי גם אני מבואר דצריך חכמה יתירה לתיקון עירובין ואשרי חלקו שלקח

על עצמו מצוה גדולה כזו, ובפרט במדינה זו ועירות גדולות אשר בעונ"ה החילול

שבת יותר גדול המצוה לתקן עירובין ג"כ יותר גדולה כמבואר תשב"ץ ח"ב סי'

ל"ו וה"ס א"ח סי' צ"ט, והגם דהאחריות נמי מרובה האמנם כבר ביררתי בעזה"י

בקונטרס אום אני חומה ובשאר מקומות כי דוקא בעירות גדולות האלו מצד

ההלכה יותר קיל לתקן עירובין ממה שהי' בערי יוראם, ומותר אפילו להפוסקים

שפסקו בתקון עירובין בערי יוראם כבעל משכנות יעקב כאן גם הוא ז"ל מודה.

ומה שרצו קצת לחדש גזירות חדשות הלא כבר יצא הדבר מכל הפוסקים

שלפנינו וגם בדורינו אנו שלא חששו להם וכבר כתב הרי"ש הובא בבית

לחם יהודה שמחמיר בדבר מטעם גזירה מה שהפוסקים לא גזרו טעה בדבר משנה

מקרי ע"ש. והש"ך בקיצור הנהגת הוראת או"ה אות ט' כתב דאין להחמיר אפילו

במקום שאין הפסד ואפילו בשל עו"כ מפני שעל הרוב יש בו צד הקל במקום אחר

מחמת שנאסר והרי חומרא דאתי לידי קולא. ואע"פ שלפי הנראה לא יבא מצד זה

קולא אסור שאפשר שיתגלגל ויבא קולא עד אחר מאה דברים ע"ש. ובדין ודאי

אם נגזור ונחמיר שלא לעשות יבא קולא וקלקול ומכשול ממש שיבאו לידי חילול

שבת ח"ו, ועוד דהרי הוא מצות עשה דרבנן כמבואר בסמ"ג עשין וברמב"ם

ובשאר פוסקים וא"א לגזור גזירה לבטל מצוה.

והנה המכשולות והקלקולים רבים הם כי בעונ"ה רבים מעמי הארץ מקילין בעניני הוצאה לענין הוצאת מפתח, ומטפחת אף, וכיוצא בו ובפרט נשים וקטנים שהגיעו לחינוך, וגם הרבה בני"א שוגגים ותינוקות שנשבו עיין חזו"א הל' עירובין סי' פ"ו אות י"ד. ובעניני רפואות והרפואים שצריכים להוצאות בש"ק לחולה שאין בו סכנה על כל פנים ואפילו לחולה שיש בו סכנה שבת דחוייה הוא ולא התרתה. וחולי הלב ההולכים לבית המדרש וצריכים לישא אתם כדורים גיטראגלעצירין, וחולאים בבית חולים שאינם רוצים לאכול שם וצריכים להביא להם מביתם מאכלות כשרות. ובטלטול הקטנים שמוציאין לחוץ וכמה פעמים אינם רוצים להלך ברגליהם ומביאים אותם בידים, וגם לזקנים היוצאים במקל ובמכונת שמרועה. ונשים יולדות בשבת שמביאים לבי"ח, ואנשים ששוכחין ומטלטלין בלא עירוב דקרי לה מקלקלי בה דבים עיין רש"י ביצה ט"ז ב' מקלקלי בה רבים ששוכחין ומטלטלין בלא עירוב היינו קלקולא אם הי' מותר לערב ותוא אסר לערב, וגם תכשיטי נשים שלא התירו אלא מדוחק וכ"ש תכשיטי אנשים.

וכמה בני תורה אין יכולין לילך לביהמ"ד בשבת ללמוד תורה שב"ב רוצים לצאת ומוכרח לשמור על הילדים ואם הי' האשה יוצאת עם הילדים הי' בעלה הולך לביהמ"ד, מלבד דמבטל וקראת לשבת עונג כמ"ש הכוזרי שמה"ט תקנו עירובין שלא יהא ארם ביום העונג ושמחת לבו כמו עצור אסור בביתו כבבית האסורים ולא יוכל להגיע מאומה. ובשעת הגשם שמתקלקלים מלבושיהם הכובעים והשטרעימלעך שנפסדין ע"י הגשם ומצערים הרבה ואין בידם להוציא מכסה עליהם להצילם מצער והפסד ממוון, גם בימים טובים שלא התרת הוצאה אלא לצורך יו"ט ושאר הוצאות אסורות והעולם לא נוהרים בזה ובאים לידי חילול יו"ט שמוציאים את הכל ועוד הרבה מכשולים עד אין מספר עיין קונט' אום אני חומה ובפוסקים.

והיות כי כבר הסכימו אתו גדולי ופוסקי דורינו כמו ש"ב הרהגה"צ כ"ק אדמו"ר מוה"ר יוסף גרינוואלד מפאפא שליט"א והרב הגאון מהרש"א זעלטענרייך אבדק"ק שטשאקאווא שליט"א והרב הגאון משארמאש שליט"א ומר אחיו ידי"ג הרב הגאון מוהר"ש אבדק"ק אודווארי ועוד הרבה רבנים גאונים שליט"א וחדאי יעשה כל דבר ע"פ עצתם ולפי פסקי גאוני הדור ע"פ ב"ד מומחה לכן הנני בזה כיהודה ועוד לקרא לעודדו ג"כ ולברכו שיזכה לברך על המוגמר ויהי' ממוזכי הרבים שאין לך מצוה גדולה מזיכוי הרבים עיין סוטה י"ד ע"א משה חטא הרבים נשא זכות הרבים תלוי בו דושכ"ת בלב ונפש.

מנשה הקטן

הרהגה"צ מוהר"ר אברהם מאיר איזראעל שליט"א

אבדק"ק הוניהד, בעמח"ס ילקוט המאירי ב"כ על כל הש"ס, ועוד ספרים (סימן תרנ"ד) ב"ה. ג' לסי' ויברך אותו שם שנת שלום ברכה הצלחה (תשמ"א) לפ"ק ברוקלין תצ"ו.

החזה"ש וכת"ס לכו' ידידי הרב הגאון"צ המפורסם, זוכה ומוכה את הרבים, נצר נאמן מגזע אראלים ותרשישים וכו' מוה"ר אשר אנשיל קרויז שליט"א הרב דקהל ראצפערט פה ברוקלין תצ"ו.

אחדשה"ט

אחדשה"ט ושתוה"ר כיאות, במענה על דרישתו לטובה בענין תיקון העירוב במחוזות וויליאמסבורג, בארא פארק וכו' תשובתי ברורה ב"ה שאשרי חלקו אם יעלה בידו לזכות את הרבים להציל רבבות ישראל (כ"ה) ממכשולי חילול ש"ק של איסור הוצאה ברה"ר, וכדקיי"ל בשו"ע או"ח סי' שס"ו (סעי' י"ח) וכן בס"י שצ"ה (סעי' א') דמצוה לחזור אחר עירובי חצרות שלא יבואו לטלטל באיסור, וכמו שהפליגו בענין זה בס' הראשונים ז"ל, עיין תשו' הרא"ש (סי' כ"א) שכו' על אחד שהחמיר בענין צוה"פ שהוא מכשיל את הרבים בחילול שבת החמור עיי"ש, וכן בתשב"ץ (ח"ב סי' ל"ו) דראוי לכל ת"ח להשתדל לתקן עירובין ומי שלבו נוקפו בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נזרקה בו (ח"ו) ומקורה טהור של הלכה זו במס' עירובין (דף ס"ח ע"א) דא"ל רבה ברה"ח לאביי מבואה דאית בה גברי רברבא לא להוי בה לא עירוב ולא שיתוף עיי"ש.

וכ"כ רבותינו תאחרונים ז"ל. עיי' ברכי יוסף (סי' שס"ג) ותשו' חת"ס (האו"ח סי' צ"ט) מש"כ להגאון ר' ארי' ליב הלוי פוקס וצ"ל אבד"ק וועסברין (שה"י מגדולי תלמידי הגאון מהר"ם באנעט וצ"ל אבד"ק ניקלסבורג והמדינה. עיי' תשו' פרשת מרדכי אה"ע סי' ל"ו) שזרזו לתקן העירוב בעירו. ומביא ראי' לדבריו מהא דמס' ביצה (דף ט"ז ע"ב) כיון דמקלקלי בה רבים היינו לקלקולא, ופירשיו"ל ששוכחין ומטלטלין בלא עירוב עיי"ש. ושכל הפשוט גוזר שראוי ומחויב לתקן החצרים והמבואות בעירוב המתיר הטלטול, וסיים בתורה להשי"ת אשר נתן בלב מלכים ושרים בעירו פרעסבורג (שהיתה בעת ההוא מטרופולין המדינה) ליתן רשות והורמנא לעשות שם תיקוני עירובין ומברכו שיתנהו ה' לחן ולחסד בעיני השרים לתקן העירוב להסיר מכשול ותקלה וע"ע בתשו' מרן הרה"ח ח"ב (האו"ח סי' ל"ג) וכן בתשו' אמרי אש (סי' כ') עיי"ש.

ואמרתני בזה בס"ד בהא דאמרי' במס' שבת (דף י"ד ע"ב) בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י יצא ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, ואומר, חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר, פירשיו"ל אם חכם לבך לעשות גדר לאיסור הוצאת שבת ישמח לבי גם אני שתתיקם מצות שבת באיסור הוצאה דאורייתא, ובאמת יש להבין דברי חכמים וחדיתום מאי ואומר, ולא סגי להו בפסוק ראשון בני אם חכם לבך וגו', ואולי י"ל דהנה במהרש"א שם נתקשה בהא דואשיבה חורפי דבר, וכי' דסיפא דקרא קאי רק על נט"י שרבים מזוללין בו עיי"ש. והנה ממשטות ל' תגמ' משמע דקאי אשתיהו, ולפי הנ"ל א"ש דקאי גם אהא דתיקון עירובין, כלומר חכם בני ושמח לבי בעשיית גדר וסייג לאיסור הוצאות שבת וכמו שפירש"י ז"ל, ומי שימאן בזה מאיזה טעם שהיה ואשיבה חורפי דבר, כי מכשיל הוא את הרבים, ואין לך הדיטות גדולה מזו או שח"י מינות נזרקה בו וכמו שכו' בתשב"ץ שהבאתי למעלה והבן.

וזה עתה שמעתי דבת רבים מגור מסביב ע"ד מתנגדים לתיקון זה בעירנו (ורב אחד הכריז רבים דרך הרעדיא שאין דעתו גוהה מזה) ופשוט דאין לחוש לדבריהם כלל וכלל לא, כי אין לנו אלא דברי רבותינו הפוסקים הראשונים והאחרונים ז"ל שזרזו לתקן תיקון גדול זה בכל תפוצות ישראל, וכן תקנו תיקוני עירובין בכל מקומות מושבותיהם, וכמ"ש בשם מרן רבן של ישראל החת"ס זצ"ל, וע"ע בס' תיקון עירובין (להגאון ר' חיים ארי' הלוי האראוויץ וצ"ל האבד"ק קראקא) בענין העירוב בעירו, שהיתה עיר ואם בישראל, וכן בתשו' תירוש ויצהר (להגאון ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן וצ"ל אבד"ק פינסק וראבד"ק וזארשא) בענין העירוב

העירוב בניו יארק. וס' תיקון עירובין (לר' בנימין זאב ז"ל יאקאבזאן) בענין העירוב בטשערנאוויץ. ותשו' חלקת יעקב (להגאון ר' מרדכי יעקב ברייש זצ"ל אבר"ק ציריך) ח"א סי' קצ"א בקו' תיקון עירובין בעיר דיסבורג, ויבדל לחיים טובים ארוכים הגאון האדיר פוסק דורינן מהרי"ו שליט"א גאבד"ק ירושת"ו בתשו' מנחת יצחק (ח"א סי' נ"ט) ע"ד תיקון העירוב בעיר גראסווארדיין מטעם חותנו הגאון האדיר ר' פנחס צימעטבוים זצ"ל ראבדש"ס הי"ד, שהביא תשובתו הנפלאה של הגאון שר התורה בעל באר חיים מרדכי זצ"ל האבר"ק ניאמץ, שעוררו לתקן מחדש את העירוב בעירו (והנני להעיר, שזה כששים שנה כשתקנו שם את העירוב תחת פיקוחו של הגאון ר' ישעי' פאללאק זצ"ל דומ"ץ דשם, בירר עניני התיקון על יסודי ההלכה כפי שראיתי בירחון התורני בית ועד לחכמים שהופיע בסאטמאר בשנת תרפ"ב, שם סי' ק"א, קכ"ד, קמ"ט עיי"ש). וכן הי' תיקון עירובין בסאטמאר, שם זרח שמשו של כ"ק מרן הגאון"ק מהר"י ט"ב זי"ע ועכ"ל"א (וזה עתה שמעתי מדידרי הגאון המובהק מוד"ר מנשה קליין שליט"א גאבד"ק אונגוואר, ששמע מפי ירדני הרב החסיד המפורסם ר' יוסף אשכנזי שליט"א נאמן ביתו של כ"ק מרן זי"ע, שהשפיע ברכתו על מפעלו של כבוד תורתו שליט"א לתקן העירוב בווייליאמסבורג, וזאת זמירת שהסכים לזה ברעת קדשו) ומי ראה את אלו יוצאין ולא יצא, ופשוט שאין לשום לב על המעוררין ועל הנוקפין בעיתוננים ורעריא, הרשים מקרוב באו בהבל וריק בפיהם, ואיני רוצה להאריך בזה. אף כי שזה שנה שערכתי ע"ז קונטרס שלם, באופן עשיתו ותיקונו, הלא כבר הסכימו על ידו כבוד הרבנים הגאונים שליט"א בעירנו כפי שראיתי את המכתבים שהואיל לשלוח לי, שזרוו אותו לתקנו.

ואני תפלה שחפץ ה' בידו יצליח וחלילה לנו לפנות מדברי רבותינו ימין ושמאל, וה' הטוב יהי בעזרו להוציא מחשבתו הטובה מן הכח אל הפועל לזכות את הרבים, אלא שיש ליוזר שהעירוב יהי תחת השגחתם של רבנים מובהקים גדולי ההוראה שליט"א, ובזכות תיקון העירוב שנאמר בו שמחה כפולה (ישמח לבי, שמח לבי, וגו') יראו עינינו ישמח לבנו ותגל נפשינו בישועתו במהרה, בביתא גוא"צ בב"א.

הכ"ד ידיו הודש"ת מלונ"ח
 הק' אברהם מאיר איזראעל אבר"ק הוניאד
 חופ"ק ברוקלין תצ"ו

בשלהי היריעה, הנה זה עתה נאמר לי בשם רב אחד במחוזנו בארא-פארק, שהתנגדותו לעשיית העירוב הוא, על שגרים פה עפ"י רוב מאחבי קלי הדעת, ואם תותר להם הטלטול ברה"ר, יכשלו בשאר איסורים כמו קניית עיתונים בחניות וכדומה, ופשוט, שאין בדבריו ממש, שמי שקונה עיתון בשבת (אפי' בהקפה) בפרהסיא, אינו חושש גם על איסור הוצאה בשבת וכל יוצאי מדינת הגר יודעים שעיר וועסברין רוב תושבי היו מעולם קלי הדעת מכח המתחדשים וכשנפרדו הקהלות בשנת תרכ"ט לא נצטרפה לכת החרדים הארטאדאקסין ונשארו לנעאלאגין עד היום הזה) עכ"ז זירו מרן הגאון החת"ס זצ"ל את הרב דשם בתשובתו הנזכרת, לתקן העירוב בעירו ולא חשש שקלי הדעת יכשלו בו, ומה שחשש עוד שלא יבואו למיסרד ולהוציא מחוץ לעירוב, עי' תשו' שו"מ תליתאי (חא"ת סי' ק"יב) דלא שייך למיסרד בזה עיי"ש. וכן בתשו' מנחם משיב (להגאון המנוח

המנוח מוה"ר מנחם סופר זצ"ל אבד"ק באיאם ומ. וואשארהעלי הי"ד) סי' מ"ד לענין עשיית עירוב ברחוב ביהכ"נ ושם דר השמש דמתא, וטליתים וסידורים מונחים אצלו, ורבת המכשלה באיסור הוצאה וכו' ותכלית עשיית עירוב גדולה היא עיי"ש, ואם בעשיית עירוב רק לרחוב אחד, אין חשש דלא אתי למיסרד, מכש"כ בעירוב על כל חלקי העיר, דאין לחוש בזה, ובפרט לפי מה שיעין כ"ק מרן הגאון"ק זי"ע לעשות מפות של העירוב וליתנם על כותלי בתי כנסיות ובתי מדרשות בכל העיר בודאי אין לחוש. ואין להאריך יותר.

הנ"ל

הרה"ג ר' שמעון זאב מיללער שליט"א

אב"ד דקה"י אראד יצ"ו

(סימן תרנ"ה)

בס"ד יום ג' לס' כה אמר ה' תשל"ד לפ"ק פה קה"י ברוקלין יצ"ו.

שלום רב לאוהבי הש"ת ולומדי תורתנו הקדושה ובתוכם ידיד נפשי הרב הגאון החסיד המפורסם לשם ולתהילה בנש"ק מגזע צדיקים גמורים מו"ה אשר אנשיל קרוין שליט"א אב"ד קה"י ראצפערט יצ"ו.

אחרי שים שלום הנה כן שמעתי שהדר"ג שליט"א עלה עליו רוח טהרה לזכות את הרבים בשמירת ש"ק לעשות תיקון עירובין בעירנו פה ובקשר של קיימא עם הרבנים הגאונים חכמי הדורן של התאחדות הרבנים שיחיו נצח ואשר על פיהם יצא ועל פיהם יבוא כל דבר כמובן ושמחתי מאוד על שמועה טובה ואמינא ל"י לפעלא טבא תחזקנה ידיכם לעשות תרשי והשי"ת יהא בעזרו לגמור הדבר כהלכתו וכבוד שמירת ש"ק יתרבה ע"י ואחרי כי מצוה הרבה הזאת נחוצה הוא כמו שכ' בתשובות חתם סופר האו"ח סי' צ"ט עיין שם בלשון קדשו מה שהביא הנגמרא עירובין ס"ח ע"א ומפירוש רש"י ז"ל במס' ביצה ט"ז ע"ב בסופו ולמותר הוא להאריך בדבר זה אשר טובתו לכל נודעה ועל כן חפץ ה' בידו יצליח ותושי' ברוב יועץ.

כה דברי ידידו מוקירו ומכבדו ומוקיר קדושת אבותיו הצדיקים זי"ע ועכ"א, ומצפה לישועת הש"ת כל עת וכל שעה.

הק' שמעון זאב מיללער

אב"ד דקה"י אראד יצ"ו

הרה"ג ר' מרדכי האלפערן שליט"א

(סימן תרנ"ו) בס"ד יום ג' שנכפל בו כי טוב לסדר ויברך אותו שם!

אל כבוד הרהגה"צ וכ"ה מוה"ר אשר אנשיל קרוין שליט"א הרב דקהל ראצפערט בווייליאמסבורג יע"א.

אחדשה"ט כראוי וכמשפט!

בענין תיקון העירוב אשר הדי"ג כבודו עוסק כהיום להסיר מכשול דהוצאה בש"ק בוודאי טוב עושה לעמו ואין צריך להסכמתי וחפץ ה' יצליח בידו. כאות ידידו ובכבוד הראוי.

מרדכי האלפערן

הרה"ג ר' חיים אויש שליט"א

אב"ד דק"ק לופעני יצ"ו

(סימן תרנ"ז)

ב"ה, יום ה' לסדר כי יכול נוכל לה פה ברוקלין יצ"ו תשל"ה לפ"ק.
לכבוד ידידי הרה"ג בנש"ק העסקן לטובת הציבור וכו' מו"ה ר' אשר אנשיל
קרואים הרב דקהל ראצפערט.

הנה אין להעריך גודל השתוקקת של אחינו בני ישראל על ענין גדולה כזו אם
כבוד מעלתו יוציא הדבר מכוח אל הפועל או יעשה בזה תיקון גדול
כמבואר בתשו' חתם סופר האר"ח סימן צ"ט וזה לשונו דהאי ברכה על מצות
עירוב היא על מצות התיקון הגדול הלו להשמר מאיסור הוצאה אשר ממש א"א
להוזהר ממנו עכ"ל ובואו ונחזיק טובה להרב החשוב הנ"ל שליט"א, ובזכות
שמירה שבת כהלכתה נזכה לגאולה שלימה במהרה.
והנני בזה ידידו המצפה לישועה.

הק' חיים אויש

אב"ד דק"ק לופעני נכד הגה"ק מהצ"ה מליסקא

הרהגה"צ המפורסם ציס"ע ר' חיים בערגער וצוקלל"ה

אב"ד ק"ק מישקאלץ בעה"מ ספרים חשובים על התורה ועל הש"ס

(סימן תרנ"ח) בס"ד יום ב' לס' או ישיר תשל"ד לפ"ק.

לכבוד ידידי העסקן בצ"צ לזכות הרבים ה"ה הרה"ג כמו"ה אשר אנשיל
קרואים שליט"א הרב דקהל ראצפערט יע"א שנתעורר מחדש לעשות תיקון
ערובין בויליאמסבורג כדי למנוע שלא יכשלו ח"ו בחילול ש"ק באיסור הוצאה.
וכבר דברו מזה בשו"ת האחרונים שמצוה גדולה לעשות תיקון ערובין בעיר וכו' כ
בהגהת אשרי (ערובין ס"ו) ובפרט במדינה זו בעיר גדולה ששכיח כמה פעמים
שנחלה תינוק קטן וקשה למצוא רופא שיבוא לביתו ולהגיד מהות המחלה האם
צריך לחלל עליו ש"ק או לא ועפ"י רוב צריך לישא התינוק בידיים לבית הרופא
לברר מבריאות הילד, ע"י תיקון ערובין לא יצטרך לחלל ש"ק מספק — לכן הנני
נעתר לבקשתו להיות נטפל לרבנים הגה"צ שליט"א בד"ו, ובזכות הרבים יהי' ה'
בעזרו שיצא מת"י דבר מתוקן בלי שום מכשול.

החותם לכבוד זהירות ש"ק. הק' חיים בערגער

הרהגה"צ המפורסם מגדולי הפוסקים ר' אפרים פישל הערשקאוויטש שליט"א

אב"ד ק"ק האליין דומ"ץ ק"ק קלויענבורג

(סימן תרנ"ט) בס"ד ברוקלין (ארה"ב) יצ"ו

לכבוד ידידי הרה"ג בנש"ק חוטר מגזע אראלים ותרשישים מעוז ומגדל עוסק
בצרכי ציבור באמונה ובפרט בקדושת השבת בענין תיקון עירובין וכו'
מו"ה אשר אנשיל קרואים שליט"א אבדק"ק ראצפערט יצ"ו.

ע"ד תיקוני ערובין, הנה הלכה פסוקה בשו"ע או"ח סי' שצ"ה מצוה לחזור אחר
שיתופי מבואות ומברך עליו על מצות עירוב ופי' שם הט"ו ס"ק הטעם
דהוי מצוה הוא משום שלא יבא לידי איסור טלטול וכו' בשו"ת ח"ס או"ח סי'
צ"ט

צ"ט ובשו"ת דברי חיים ח"ב או"ח סי' ל"ג דהרבה מכשולים באים באין עירוב, והמכשול הוא פשוט שהרבה אנשים שוכחים ומוציאים באיסור, ואע"ג דבא ע"י שכחה והוי מתעסק, מיקרי מכשול ותקלה. כמ"ש בשו"ת דעק"א סי' ח' דיש במתעסק בשבת איסור תורה וכ"כ בספר הבתים ה' שבת שערי איסור הוצאה שער ט"ו אות כ"ו שיש בשכחה איסור מן התורה אע"פ שאין בו חיוב.

ואפי' בזה"ו דאין לנו רה"ר גמורה, מ"מ בשבת אפי' איסור דרבנן חמור ויש איסור אפי' במתעסק. וכה"ג כתב הרא"ש בפ' במה טומנין סי' ב' בשם רבינו חננאל משום חומרא דשבת חשובה איסור דרבנן כשל תורה ואוליגן לחומרא (ועי' סוכה י"ד:). ולכן מצוה למשמש בבגדין ע"ש עם חשיכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת, ואפי' עכשיו שאין לנו רה"ר גמורה, וכמ"ש בשו"ע הרב ס"ס רנ"ב, וכיון דיש על איסור דרבנן של שבת חומר דשבת לכך צריך כפרה אפי' עבר בשוגג על איסור דרבנן וכמ"ש באו"ח ס"ס של"ד משא"כ בשאר איסורי דרבנן וכמ"ש הנתיבות חו"מ סי' רל"ד ולכן נחשב מכשול ותקלה מה שאנשים שוכחים ומוציאים.

מלבד זה מצוי מכשול בהוצאת המפתחות בהגזירה ואינם בקיאים כיצד לחצו"ו עם החגורה, ופותרים גם כשיש על המנעול תורת רה"י כי כשהוא עומד בכרמלית אסור לחתוב המפתח כשהמנעול הוא בכלל חורי רה"י, וגם הוצאת מטפחת היד סביב הצואר הנשמת אדם כלל נ"ו הוכח לאסור, ועיקר ההיתר הוא משום כבוד הבריות וכמ"ש בשו"ת קרן לדוד סי' צ' עיי"ש, וכישלו בזה כי משום כבוד הבריות לא התיירו אלא היכא דאי אפשר להכין מע"ש כדאמר' בשבת פ"א: וכ"פ במג"א סי' ש"י"ב סק"א וסי' ש"כ"ב סק"ד, ועי' שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך ה' שבת ס"ס צ"ו. והמטפחת אפשר להכין בביהכ"נ בע"ש, גם כיון דאפשר לעשות עירוב ולא עשו הוי כאפשר להכין בהיתר ואסור להוציאו אפי' במקום כבוד הבריות, ועוד כמה מכשולות עצמו מספר.

אבל נראה לבאר עוד טעם שמצוה לתקן תיקוני עירובין מלבד שלא יבוא לידי מכשול יש מצות עשה ממש מה"ת והוא מצות והכינו את אשר יביאו, כי ידוע שהצדוקים דעתם כיון שצוה השי"ת שלא להבעיר אש בשבת ולכך ישבו בחושך ליל ש"ק לקיים מצות לא תבערו אש ביום השבת, וכן אסור להטמין בע"ש כדי לאכול צונן בש"ק לקיים מצות השי"ת שצוה שלא לבשל, וכן אסור תיקון עירובין כדי לקיים איסור הוצאה, אבל חז"ל ע"פ הקבלה הל"מ הוא שאין תכלית האיסור שלא להבעיר כדי שישב בחשך ושלא לבשל כדי שיאכל צונן ושלא להוציא כדי שלא יהא הרבר במקום שלבו חפץ, רק הא כיצד יש מצוה להכין בע"ש ולקיים מצות והכינו כי שבת נתנו לעונג ושמחה ולמנוחה ואין מנוחה רק ממלאכה רק גם להיות לו נייח (וכמ"ש בתוס' שבת קכ"ב ד"ה מעמוד בשם המכילתא), ולכן יש מצוה להדליק נירות ולהטמין וכמ"ש הבעל המאור כי מי שאוסר הטמנה מין הוא ועי' רב נסים גאון ריש ברכות, כי מצות עונג הוא הל"מ כמ"ש היראים סי' תי"ט.

וכן נמי מצות תיקוני עירובין הוא כדי שיוכל לטלטל חפצים הנצרכים מבית לחצר ומבית לבית ומצות עירוב הוא חיוב הל"מ כמו הדלקת נרות, וכ"כ מפורש בס' שכל טוב פ' בשלח עי' רי"ד והכינו את אשר יביאו את אשר יאכלו לא נאמר אלא אשר יביאו כלומר יכינו ביום הששי במבואות ובחצרות תיקוני לחיים וקורות וצורות פתחים ועירבים ושתופים להתיר להם את אשר יביאו ביום השבת

השבת מרשות לרשות עכ"ל. וזהו כוונת המשנה שבת ל"ד, שכוללם יחד, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר כי כולם טעם אחד להם, וכמ"ש היראים סי' תכ"ט כי בהם מקיים מצות והכינו את אשר יביאו והוא הכנה למצות עונג שבת, כי אפי' עישור פירות שאיסור לעשר בשבת הוא מדרבנן, מ"מ כיון שלא יעבור על דרבנן יהא אסור לו לאכול הפירות בשבת מקיים מ"ע מה"ת אם מפריש המעשרות בע"ש כן שיה לו מצות תיקוני עירובין ואפי' בזה"ז שאין לנו רשת"ר גמורה מ"מ כיון דיש איסור דרבנן לטלטל ויבטל מצות עונג ונייחא מקיים בעשיית עירוב מ"ע מה"ת, וכ"כ בלקח טוב פ' בשלח את אשר יביאו מכאן לעירובי הצירות מן התורה שיערב אדם בשבת בפת או בשום מאכל כדי שיטלטל מבית לבית ומחצר לחצר עכ"ל. והוי עשיית עירוב מצות חיוביות ושייך בה מצות חינוך לקטנים כדאי בתוספתא עירובין פ"ב.

וזהו גם כוונת המדרש רבה אסתר ז' את סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך עכ"ל ומצות והכינו יש לו ג"כ חומרא דשבת, וגם נשים חייבות בה, וכמ"ש ר"ת לענין לחם משנה שחייבות נשים בלח"מ כי כל עניני שבת איתקש לשמור, וכמ"ש בתוס' חכמי אנגליא בברכות ל"ג, אפי' בהבדלה אמרי' הואיל ולכבוד שבת קאתי כשבת דמי.

ובזכות שמירת שבת בכל פרטיה ודקדוקיה נזכה שימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה ולהצלח מחבלי משית, ולבניו ירושלים וחומת אש סביב לה בביאת משיח בבי"א.

אפרים פישל הערשקאוויטש

הרהגה"צ המפורסם מגדולי הפוסקים ר' אהרן וויעדער שליט"א

אבי"ד ק"ק לינו בבארו פארק יע"א

(סימן תר"ס) בס"ד ברוקלין (ארה"ב) יצ"ו

לכבוד ידידי הרה"ג בנש"ק חוטר מגזע אראלים ותרשישים, מעוז ומגדל, עוסק בצרכי ציבור באמונה ובפרט בקדושת השבת בעניני תיקון עירובין וכו' כש"ת מה"ר אשר אנשיל קרוין אבדק"ק ראצפערט יע"א.

בדבר תיקון עירובין שיוכלו לטלטל ע"י העירוב שלא יכשלו בחילול שבת. כבר הורה לנו הגאון החתם סופר ז"ל בתשובותיו או"ח סימן צ"ט שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם בתיקונים וכו' שלא יכשלו רוב ההמון עם בהוצאה מרשות לרשות ביום שבת קודש וכו' ואיסור הוצאה מר"ה לר"ה או בהיפך הוא מאותן המלאכות שהעובר עליה הוא מומר לכל התורה כולה ע"ש. ומה שגלע"ד להעיר קצת בדבר חדש בענין זה, בטור סימן שצ"ה כתב דמצוה לחזור אחר עירוב בין אחר עירובי חצרות בין אחר שתופי מבאות, ובכ"י הביא מהמרדכי עירובין ס"ח דהביא ראי' מדאמר מבואה דדיירא בה תרי גברי כרבנן להוי בלא עירוב וטעמא רבה איכא דלא ליתו לידי איסור לאפוקי ולעיולא באיסור וכן כתב בהגהות בפ"א מה' עירובין ע"כ, וכן העתיק הרב בש"ע סימן שס"ו סעיף י"ח טעם זו כדי שלא לבא לטלטל באיסור ע"ש. והנה באמת המרדכי לא ברירא ליה הא מלתא דמצוה לחזור אחר עירוב אליבא דכו"ע דכתב שם לתרץ קרשית התוס' עירובין ס"ח הג"ל בד"ה תניא אין משתתפין באוצר וא"ת ואב"י כב"ש, דהא כב"ש מסיק ליה וחתוס' תירצו שם דיש לומר דאב"י ס"ל דב"ש וכו' לא

לא נחלקו בדבר זה, ובשם ר"י תירץ דאביי הוה מוקים לכולהו אליבי ע"ש, וז"ל המרדכי ואפשר היה לרחות עצמו כי לא היה חושש כל כך לערב ולא סבירא ליה שיש מצוה בדבר וכו' ע"ש אבל באמת עכ"פ מדהתוס' לא נחתו לתרץ כן ש"מ דסבירא ליה דאין משתתפין באוצר ולכך לא עירב, אבל סבירא ליה גם לאביי דמצוה לערב וכן איפסק להלכתא בש"ע סימן שס"ו סיפיה י"ג דמצוה לערב.

ולכאורה נראה ראייה מפורשת לסברא זו דמצוה לערב כדי שלא יבא לטלטל באיסור כסברת התוס' עירובין ס"ח הנ"ל והג"מ והב"י, מהא דפ"ב דביצה דף ט"ו ע"ב שהביא התשב"ץ ח"ב סימן ל"ז (עיני בנמוקי או"ח סימן שצ"ד שהביא דברי התשב"ץ הנ"ל וכתב שהברכי יוסף הביאו גם כן, וכתב בדברי התשב"ץ הנ"ל מקור להגה"ק מהרצ"א מדינוב ע"ש מה שהביא גם כן מהאר"י הק' כמו שהוא בשעה"כ ע"ש) גבי הא דאמר רב תחלת הוראה דהאי צורבא מדרבנן לקלוקלא ע"ש דמכח זה הביא התשב"ץ ראייה לדבריו דזכות גדולה הוא, ומאן דמורי לאיסורא הוי קלוקלא משום דמתקלקלו בה רבים ונאמרי לטלטל בלא עירוב ע"ש אבל לכאורה צ"ב דלמה לנו למיחש כול'י האי להני דעברי איסורא ויטלטלו בלא עירוב, ואטו ברשיעי עסקינן, אבל באמת ברש"י ביצה דף ט"ו ע"ב הג"ל בד"ה כיון דמקלקלו בה רבים כתב דשוכחין ומטלטלין בלא עירוב, ע"כ, הרי דעיקר ה"שש לסברת רש"י הוא משום הרבים שיכחו ויטלטלו בלא עירוב, והנה בתוס' במס' שבת י"א בד"ה שמא ישכח ויצא כתבו דאליבא דרבא דלא גזרינן גזירא לגזירה, אין לפרש שמא ישכח המחט דהא אפילו ישכח ליכא איסורא דאורייתא, וכתב על זה בתשובת רע"א סימן ח' דמבואר מדבריהם דלאב"י דגזיר גזירה לגזירה הוי ניהא דמתעסק הוא עכ"פ דרבנן ובפשיטתו תמוה איך שייך דאסרו חז"ל מתעסק הא לא ידע שעושה כן ולאיוזה ענין יאסרו חכמים לעשות כן כיון דלא ידע כלל שעושה מלאכה זו הא לא ידע כלל שיש עליו איסור דרבנן.

ונראה לתרץ קושיתו על פי מה שהעלה הגאון האדיר בשו"ת צפנת פענח דווינסק ח"ב סימן כ"ב ובצ"פ עה"ת פ' תשא על המכילתא דכל המשמר את השבת כאילו עשה את השבת, דבשבת י"ב איתא תניא חנניא אומר חייב אדם למשמש בגדיו ע"ש עם חשיכה שמא ישכח ויצא, דאם לא משמש ומצא לא הוה גזר מתעסק רק עבר בשוגג ובכ"מ שנאמר שמירה צריך לעשות כל הפעולות שהדבר יתקיים וכמו כן גבי חמץ שנאמר ושמרתם, אם לא בהך עבר בשוגג וזה הגדר דשומרי שבת שיראו לעשות פעולות שלא יהא חילול שבת ולא מחמת האדם שלא יעבור רק שלא יהא השבת מחולל וזה כאילו עשה לשבת ע"ש, ולפי"ז ספיר מתורץ תמיהת הגרע"א ז"ל דלאחר שתקנו חכמים דלא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה שמא ישכח ויצא, אם לא עשה כתקנת חכמים ויצא סמוך לחשיכה ושכח אח"כ לא הוה מתעסק רק עבר בשוגג.

ובזה יש לפרש גם כן לשון הגמרא שבת י"ב הנ"ל על הא דתניא דימשמש אדם בגדיו ע"ש עם חשיכה אמר רב יוסף הלי דבתי לשבת, דלכאורה מה הוסיף לנו רב יוסף על הברייתא, אך לפי הנ"ל בא רב יוסף להטעים טעמא דתניא דהוא הלכה משום שהשבת לא יתחלל, וזה להלכתא רבתי לשבת שהגם שהאדם לא עבר אם שכח והוציא, אך משום שמירה לשבת חייב למשמש, ואם לא משמש הוה עבר בשוגג, ובהו י"ל טעם התוס' עירובין ס"ח דלא רצו לומר דאביי סובר דאין מצוה לערב, דבאמת אביי כאן בשבת י"א הנ"ל סובר דגם גזרינן גזירה לגזירה בכה"ג אף דלא הוי מלאכת מחשבת, בודאי לא יקיל בעירוב, הגם שאין

חשש רק שמא ישכח וברש"י ביצה ט"ז הנ"ל אעפ"כ בכה"צ הוה ג"כ חילול להשבת ולא הוה בכלל המשמר את השבת.

ובזה י"ל הטעם דמצינו בכמה דוכתי בשבת השומר או המשמר את השבת דהוא על הכונה הנזכר ששומר את השבת שלא יתחלל, וזה ג"כ הכונה כהלכתו היינו ההלכה של שבת וכנו' ובוה י"ל ג"כ הא דאמרין עירובין — כ"א דבשעה שתקן שלמה עירובין יצתה בת קול אם חכם בני ישמח לבי גם אני, דבתיקון עירובין הוא שמחה גדול כביכול לגבי הקב"ה, שגם השבת לא יתחלל עי"ז, ולא זו בלבד תקן שלמה שהאדם לא יעבור עבירה, אלא גם שהשבת שהוא עדות להקב"ה לא יתחלל, עכ"פ לפי הנ"ל י"ל דמצוה תיקון עירובין הוא משום גדר שמירת שבת וכדברי הצפנת פענת הנ"ל דאם יש תיקון ע"י עירובין ואם אינו עושה איסור גם אם שוכח לא הוה גדר מתעסק רק עבירה בשוגג וכרש"י ביצה ט"ז הנ"ל לכן כדי שלא יכשלו באיסור הוצאה דשכיתו טובא שכו"כ אנשים שוכחים בשבת הפץ אצלם בבגדיהם, בודאי מחויבים לתקן מטעם שמירת שבת שלא יכשלו בזה וגם יתקון עי"ז שלא יהיה מכשול לאלו המאחרים ביום עש"ק, שלא יכשלו בהוצאה מרשות לרשות בספק פלוגתא דרבנותא. וגם ימנע בזה שלא יהיו מוכרחים לטלטל התינוק ע"י עכו"ם ביום ש"ק מרשות לרשות, מביתם לביהכ"נ לאותם שנוהגין כן, וגם יוכלו לזכות בזה לאנשים זקנים וחולים ח"ו שאינם יכולין להלוך ברגליהם, רק מוליכין אותם בכסא גלגלים, שיש בזה עקולי ופשוטי, או להתיר ע"י עכו"ם בשבת להוליכם לבית הכנסת להתפלל בציבור ולשמוע בקריאת התורה, ובודאי יהיה על ידי זה ממוכי הרבים.

ומזה שחששו שאולי מזה יבאו להתיר במקומות שאי אפשר לתקן, עיין בשלחן ערוך התניא סימן ער"ה לענין ללמוד אצל גר שעה לעת הצורך כהטורי זהב, אבל לא מטעמי' רק משום שהדבר ידוע שאין לנו לחדש גזירות חדשות שלא מצינו בש"ס שלא להוסיף על דברי חז"ל, ולפי דבריו כתב גם כן בשאלות ותשובות מהרש"ג מהגאון מסעמיהאלי ז"ל להתיר ללמוד אצל הגר העלעקטער, ולא חיישינן שמא יגע חושי חשמל זה בזה דהוא כעין גזירת חטי' דמכל מקום אינו דומה לגר של שמן שנעשה עליו הגזירה ע"ש.

לכן לענ"ד יש מצוה וזכות הרבים לתיקון עירובין, ואפשר להמליץ בזה בהפסוק שומר מצוה לא ידע דבר רע, דאם הוא שומר המצוה שהמצוה תוכל להתקיים, בודאי לא ידע דבר רע, דלא יצא ח"ו שום מכשול מתחת ידו אך ורק טוב וחסד יסובבהו.

אהרן וויעדער הרהגה"צ המפורסם מגדולי הפוסקים ר' אפרים פישל הערשקאוויטש שליט"א

אב"ד ק"ק האליין דומ"ץ ק"ק קלוזיענבורג

(סימן תרס"ב) בעוהשי"ת.

שמחתי בשמעי שנעשה תיקון עירוב בבארא פארק וזכו לקיים מה שקבלו וכתבו הפוסקים שמצוה לעשות להיים וקורות וצורות פתחים ועירובים ושיתופים להתיר להוציא ולהכניס ביום השבת מרשות לרשות ומקיים בזה מ"ע מה"ת והכינו את אשר יביאו.

וכעת ראיתי מה שכתב הגדול שבאחרונים רבינו הפרמ"ג באו"ח סי' ר"ס סק"ג דלכך התירו לעשות ע"ח בין השמשות, משום מצות כבוד שבת שלא יהיו ידיו אסורות מלהוציא ולהכניס התירו שבות דרבנן ואמרין לפעלא טבא ישר כוחכם וחילכם וכל עושי מצוה יתברכו בכל הברכות הכתובות ויהי נועם ה' עליכם ובזכות שמירת שבת כהלכתו נזכה לקץ הפלאות בבית משיח צדקנו בב"א.

הק. **אפרים פישל הערשקאוויטש**

הרהגה"צ מו"ה מנחם מנדל רובין שליט"א אב"ד מוזשא
(סימן תרע"ג) בעה"מ שו"ת הבצלת ישרון

בעהשי"ת ג' לס' ואתה צויתתה זאת עשו את-שם לפ"ק פה מיאמי יצ"ו.
בלב חכמים, בינתה הבת קול מאן דמתקן עירובין כמזכה רבים, קראו פוסקים
ראשונים העוסק בעירובין כדברי המקילים. קבעו הלכה בגמרא וברייתא
בדיני עירובין יצאו מגדרם, מרנן ורבנן ועשו המצאות להעמיד עירובין. ליקרת
כבוד ידידי החשוב והנכבד הרה"ג המפורסם בעל עובדין טבין, עסק הציבור
והיווק הת זבני זבין כש"ת מוהר"ר אשר אנשיל קרויס שליט"א אב"ד
ראצפערט יצ"ו.

אחדשתה"ר בברכה!

קבלתי לנכון מכתבו ורואה אני אשר אוצר טמון כמוס באמתחתו, ה"ה כתבי
ופסקי הרה"ג שליט"א במעלת תיקון עירובין, ואשר כתבים לכתה"ר
שטוב עושה בישראל שמשתדל בעשיית עירוב בקהלתו בווייליאמסבורג, בארא-
פארק והמסתעף.

הדברים מוכיחים שעל כאלה נאמר מקום הניחו לו להתגדר, כי גלוי וידוע
שממקורות הש"ס הש"ע וספרי השו"ת אנו למידין שתיקון זה דבר
גדול הוא, מוטל על חכמי העיר, ובתמיהת הש"ס בעירובין (ס"ח ב') איכא רבנן
ואין עירוב וכו', וההמון נקראו שם, אינהו לא משגחי, ולענ"ד המקיים לשון
התפלה מודה על האמת ודובר אמת בלבבו ישכים ויאמר לכתה"ר שעסקו גדר
תיקון רבים הוא כי כך הוא ההלכה.

א) ובמש"כ בגמרא (שבת, י"ד ב') שנקרא שלמה, בני אם חכם לבך" על
שתיקן עירובין, פרש"י שהתקנה היתה, לאסור את ההוצאה
מרה"י לרה"י כדי שלא יבואו להוציא לרה"ר, ע"כ. אמנם בפ' הדר (ס"ח ב')
מבואר שבכלל זה הם התיקונים שלא יכשלו באיסור הוצאה, וכל הראשונים שם
וא"ד המרדכי (שם, סי' תקט"ו) מצוה לערב, וטעמא רבא איכא דלא ליתי לידי
איסורא, וכו' ע"כ.

והנה כ"ז קאי אדינא דע"ה ושיטתו מבוארת. ונפסק כן להלכה בש"ע גבי ע"ח
(שס"ו) ומבוארת (שצ"ה) איברא דהתת"ס בשו"ת וש"פ למדו מזה בק"ו
שכ"ש לתקן עיירות בצוה"פ שלא יכשלו באיסור הוצאה בשוגג או במוזיד. ופשוט
ד"ו בלשונות ספרי השו"ת החל מראשון בשו"ת הרא"ש ועד האחרונים כהד"ת
האב"ג החי"ר, הרי"ם, הלבוש מרדכי, (עפשטיין) וכו', והספרים מכל החוגים
שבתפוצות ישראל כולם אומרים לעושי עירוב חכם לבך וישמח לבי, ומשיבים
חורפים דבר נגד המתעקש והמעכב.

ובקו', ויעבירו קול במחנה" אשר כ' להרה"ג שליט"א בשנת תשל"ט בנוגע
להעירוב בפלטבוש העתקתי כמה מלשונות ספרי השו"ת בענין זה, ונרשם
מש"כ התת"ס לחדש שתז"ל כיוונו ע"ז במטבע שטבעו בברכת העירוב.
עכ"פ ככה הוא המסורה והקבלה, ערוכה וארוכה בהספק"ק שעשיית עירוב
בעיר מצוה רבה הוא.

ב) ובנוגע להשאלה אי שייך בברוקלין ההלכה הקבועה כמ"פ בש"ע ונוש"כ
שאינו לנו תורת רה"ר בזה"ו. — הנני מצטרף בלשון ברור להרה"ג

שליט"א

שליט"א כיהודא ועוד לקרא שאין בברוקלין טעם להיות לה דין רה"ר. וכאשר כתוב בההעתקות ששלחתם.

והטעם בזה לעני"ד כי לפי חוגי הממשלה אין שום רחוב כאן שיעברו בה ששים רבוא בכל יום. ואפילו ננקוט לתומרא לצרף את היושבים באויטא ומצטרפים בין הנוסעים בלך ובין החוזרים בשוב, ומצטרפים אומה"ע, בכל זאת אין מצוי רחוב שיעברו בה בכל יום ששים רבוא.

חויץ מזה אין הרחובות פתוחים משער לשער, שפתי הגדרות עשויים במחיצות של צעמענט בידי אדם, כמה רחובות יש להם באמצעם מקורה וצוה"ם, וכנהגה. וכבר הורה בזה הלכה למעשה לגבי ניו יארק זקן ההוראה אשר צדיקים קראוהו פוסק דורינו ה"ה מהר"י שטייף וצל"ה ופנרפס בפסג השו"ת שלו.

ג) והנה יידי הגאון המפורסם בעל אגרות משה שליט"א מחדש בספרו הגדול שלדעתו אם יש בשטח של י"ב מיל ע"ג י"ב מיל בחוצות תמיד ששים רבוא נקרא ג"כ רה"ר דאורייתא.

ויש להדגיש שני נקודות הכתובות באג"מ שם.

האחד שכי' שהשי"ע והנוש"כ ורבותינו האחרונים לא פירשו כן, וא"כ לפי הקבלה והמסורה מאן דתני כהשי"ע לא משתבש, והלא השי"ע יש לו כל דין של "נתפשטה הוראות בכל תפוצות ישראל". וביארתי זאת בע"ה בקי' מנחת ישכון, וידוע מש"כ האו"ת סי' כ"ה שאין לטעון קום לי נגד השי"ע שקבלה מרבתי שפסק המחבר והרמ"א יצא מפייהם ביד"ש וכו', ע"כ.

השני שכתב האג"מ שלפי החשבון כדי שיהי' מצוי תמיד בחוצות ששים רבוא בשטח י"ב ע"ג י"ב מיל צריך שידורו באותו שטח בין ד' לה' מיליאן אנשים. ומספר זה אינו כלל בברוקלין בפרט בשטח הג"ל.

ומילתא דעבידא לגלויי הוא ע"י הסטאטיסטיקה של הממשלה שיש לה אנשים ממונים ע"ז.

ד) ובכן הפסקים שנכתבו לפתה"ר בעשיית העירוב בווייליאמסבורג, ושאר כולם מרועה אחד ניתנו, והיות ונכתבו המכתבים הללו בשנות תשל"ב-ל"ד מגדולי הוראה שבווייליאמסבורג, מוכח מתוכו שגם דעתו של כ"ק מרן דודי הגה"ק מסאטמאר וצל"ה הסכים לזה, וכאשר כתב במכתבו יידי מר אחיו הרה"ג שליט"א, והסברא פשוטה בזה בהיותה הלכה קבועה בש"ס ופוסקים וש"ע, ונהג למעשה בכל העירות והמדינות בלי יוצא מהכלל.

ה) ובענין הסברות ששמעתי שומנים אלו אין לדמותם לקודם המלהמה, ושאיני אמריקה וכו', הנה כדי לשנות הלכה קבועה, ולהפך סברת ההלכה מתיקון למכשול אינו דבר קל ופשוט, לעשות כן על יסוד סברא מחודשת. ויש לרמו ע"ז דברי חז"ל שכתבו שני פסוקים (עירובין כ"א) על תיקון עירובין של שלמה. פ' א' חכם לבך בקמץ תחת החית ל' הוח, ופ' א' שמע בני ותכם בפתח תחת החית ל' עתיד, לומר שמצוי זו קיומה בהנה כמו בעתיד ובעתיד כמו בהנה.

ו) ואסיים במש"כ מהבעש"ט בשם האר"י שעירוב ענינו להמתיק דין ולהגביר חסד, ולכן אותיות י"ר"י שהם גימט' גבורה, מסוכבים באותיות ע"ב' שהם גימט' חס"ד. עירוב.

ויה"ר שמחשבה הטובה יוכה לצרפה למעשה, יצליח להוציא דבריו מכה אל הפועל

הפועל. ואת אשר התחיל במצוה יאמרו לו מן השמים גמור, זכה ותזכה, יתעוררו חסדים בישראל ויתערבו דעות החרדים והכשרים כאמיתה של תורה הלכותי עדי נוכח מהרה להרמת קרן תורת אמת בב"א. ידידו דושתה"ר מוקירו ומכבדו.

הק' מנחם מענדל רובין

באמ"ו הגה"ק אדמו"ר לבית ראפשיץ זצ"ל"ה הי"ד

ובכן הפסקים שנכתבו לכתה"ר בעשיית העירוב בעויליאמסבורג, ושאר כולם מרועה אחד ניתנו, והיות ונכתבו המכתבים הללו בשנות תשל"ב-ל"ד מגדולי הוראה שכוויליאמסבורג, מוכח מתופו שגם דעתו של כ"ק מרן דודי הגה"ק מפאטמאר זצ"ל"ה הפכים לזה. וכאשר כתב במכתבו יד-י מר אחיו הרה"ג שליט"א. והסכרא פשוטה כזה בהיותה הלכה קבועה בש"ס ופוסקים וש"ע, ונוהג למעשה ככל העיירות והמדינות כלי יוצא מהכלל.

מנחם מענדל רובין אב"ד מוזשאי

הרה"ג ר' חיים ישע' קעניג שליט"א אב"ד ור"מ דק"ק יאקא יע"א.

(סימן תרע"ד) ג' הנוכה תשמ"א לס"ק.

בימי האורה יצליחתו ה' במדה נכונה ולא ישכון עליו... כבוד ידידי וידיד נפש כל חי הרב הגאון הגדול שמו מפארים בחיבוריו היקרים מרביץ תורה לעדרים כש"ת מו"ה מנשה קליין נ"י אב"ד ור"מ דקהל וישיבת בית שערים פה ברוקלין יע"א.

אחדשה"ט ברגשי כבוד ויקר, קונטרסו בענין הלכות עירובין קבלתי וישר כוחו וחילו, וכהדר"ג כבר איתמחה לגברא בהוראה למעשה בהלכות גדולות וקבועות, מה גם שתיקון עירובין בעיר בשכונת יהודים ה' מאז ומקדם תפקידו של כל רב מרא דאתרא הן בארץ הן בחו"ל והמפורסמות אין צריכין ראי', פוק חזי לשונו הזהב של רבינו החת"ס או"ח תשו' סי' צ"ט אשר הוא מעיד שתיקון העירוב הוא תיקון גדול להשמר מאיסור הוצאה אשר ממש אי אפשר להזהר ממנו שלא יכשל בה עכ"ל.

מה שקצת בעלי הוראה דעתם שלא לתקן עירובין משום שע"ז יוצמח קלקול שהרבה מקלי דעת אשר מקלם יגיד להם להקל באיסורי שבת ומענה בניהם כי כמו שהותר איסור טלטול ע"י עירובין כמו כן הותרו שאר מלאכות שבת ח"ו, הנני להעתיק לו לשון מחצית השקל או"ח ריש סי' של"ד וז"ל הצריך לפנינו, יותר טוב שלא להתיר לו להציל כדי שלא יחלל בשוגג דטפי ראוי להשגיח שלא יבוא לידי שוגג מכדי שלא יבוא לידי מזיד דהמחלל במזיד רשע ופושע הוא ואין אנו אחראים לפושעים ועדיף להצילו משגיאה ע"כ. וק"ו הוא מה התם דיש לו הפסד ממון ולדעת הרבה שיטות הקילו בהצלת הממון משום דאין אדם עומד על ממון ע"י"ש בט"ו, אעפ"י לא חששו המג"א דס"ל דהצלת ממון הוא בגדר עבירה ופושע מקרי ואין אנו אחראין לפושעים מכש"כ בענינינו שאין כאן שום דרא שיכול לתלות בו החילול שבת בשאט נפש בוודאי אין אנו אחראין להם,

ועוד שעיני חבין לשומרי תורה ומצות אשר נכשלין בשוגג באיסור הוצאה כאשר מעיד התת"ס קנ"ו וגם במציאות הנסיון מעיד כי בשום פעם כל אחד נכשל כבר באיסור הוצאה משום אי תיקון העירובין. וזהו כלל גדול כי אין אומרים לאדם חטא כרי שיזכה תבירד.

ועיין בברכ"י סי' שס"ג סעי' ב' וז"ל בשם הרשב"ץ אין חשש עבירה בתיקוני מבואות ח"ו, ואדרבא חורזי ח"ו משובח ואיכא לאתמוהי על מי שאפשר לו לתקן ואינו מתקן ואלמלא טרדת הגרסא, דרך ת"ת הוא לתקן ומי שלבו נוקפו בזה, "הדיוטות" גמורה הוא או, "מינות" נדבקה בו ע"כ. הרי לך דברים ברורין, ואדכרן מילתא אשר שלשים שנה או יותר הייתי מבאי ביתו של אותו צדיק הארמו"ר מסטרופסקוב וצ"ל מה ברקוליו והי' לו ספר חיי אדם עם פירוש תוספות חיים אשר בא לו בעזרון מכ"ק אביו הגה"ק הרב שלום וצ"ל בנו של הבעל דברי יחזקאל משיניו וצ"ל והי' כתוב בכת"ק על הגליון על מה שכתב בכלל ע"א בתוספות חיים וז"ל.

ומה שירש איזהו אנשים יראים שנוהרים מלהוציא שום דבר בש"ק אף בשהעיר מתוקן בעירובין הוא מטעם שחוששין שבא נתקלקל העירוב וכדומה ע"כ ועל דברים אלו יצא קצפו של הה"ק וכתב שם. כמו שהוא בזכרונ. כי זה אינו מנהג ותיקון אדרבא מי שאינו מוציא במקום שיש עירוב הוא לדעתו בכלל אינו מודה בעירוב והוא צדוקי ח"ו, רק אדרבא צריך להראות שהוא מוכן על תיקון העירובין, וקבלה בידו שהגה"ק בעל דברי יחזקאל הג"ל הי' פעם לשבות בעיירה קטנה סמוך לעיר קאשוו, וכאשר הרגיש שעיירה אינו מתוקן בעירובין מיד שלח לקרא טובי העיר ושאל ע"ו, והם ענו כי אין להם כסף מוצא, וכאשר דיבר עמם בא אברך אחד לשפוך שיחו אשר זה שנים הוא אחרי הנשואין ועוד לא נפקד בורע, והה"ק הבטיחו שאם ישלם התוצאה אשר עולה לתיקון העירובין או יפקד בורע של קיימא, בלשוננו או דו וועטט באצאלן צו מאכן אן עירוב אין שטאט, וועט דיין ווייב טראגן.

הנה דעת הרשב"א בשו"ע הל' שבת סי' שס"ד הוא שצוה"פ הוא מחיצה גמורה הוא ורה"י הוא מן התורה אף אם עשת באמצע ר"ה גמורה עיי"ש רק מד"ס החמירו ב"ה גמורה לעשות דלתות עיי"ש. וכ"ה בתשו' התת"ס או"ח סי' צ"ו דצורת הפתח דידן הוא מחיצה גמורה עיי"ש. א"כ לא פש לן רק פלוגתת הפוסקים דהיינו רש"י ושו"ע, והרמב"ם וסיע' אי בעינן ששים רבוא עוברים בו בכל יום או לא, שיקרא רשות הרבים, כאמור לשיטות הג"ל דצוה"פ הוא מחיצה גמורה מה"ת להתיר הטלטול בה"ר רק מד"ס החמירו בו שלא להוסיף עליהן עוד חומרא לומר אפילו כשאין ששים רבוא בוקעים בו רק שהוא רחב י"ו אמות משו"ז יקרא רה"ר, שלא יועיל לו תיקון צוה"פ, אולי בודאי שיש לסמוך על שיטות הראשונים רש"י וסיע' ולטלטל בו ע"י צוה"פ וד"ל.

מה שמובא בשם הרשב"א בסי' עבודת הקודש, ופליטא אפי' דלתות המדינה נעולות בלילה תורת רה"ר עליהן ע"כ א"כ לדעתו אין מועיל שום תיקון לרה"ר, ע"ז כתב הברכ"י בחלק שיורי ברכה וז"ו ועתה ראיתי בסי' הבתים כ"י שהביא סברת הרשב"א הלזו ויש מי שאומר דכל עיר שיש לה חומר דלתותיה נעולות כל מה שבתוכה יצא מדין רה"ר וזה נראה עיקר עכ"ל. כ"ז כתבתי רק להעיר כי בוודאי מוחזק כבר למעשה מדרות שעברו כי אף בכרכים היותר גדולים נעשו תיקון עירובין והב"ד והאב"ד העמידו משגיחים ע"ז אשר תפקידם הי' להשגיח בכל

בכל עש"ק ולראות אי לא נתקלקל העירוב וגם אאמו"ר זצ"ל הי"ד נסע בלוי'ת השמש דעיר בכל עש"ק בכל העיירה לראות אי צריך תיקון או לא, דברים אלו כתבתי רק להעיר באיזה מקומן לשבח להחזיק ידי עושה מצוה לתקן להציל ממכשול באיסור הוצאה, ולאותן שמתישין כוחן של עושי עירובין אשר גם בוודאי טונתו לשמים. אני קורא עליהן מאמר החכם, „מן הזהירות שלא לזהר הרבה“.

מ"מ למעשה אני חושש למה שכתב בתשו מהר"י שטייף סי' ס"ח, כי החכמים תקנו להניח העירוב בבית ישן מפני דרכי שלום (גיטין ג"ט) ובאם יוצמח מזה מחלוקת כלומר שזה אוסר וזה מתיר, אז מוטב להיות בשב ואל תעשה עיי"ש, ואני כמוסיף שזה כוונת חז"ל עירובין (דף כ"א ע"ב) בשעה שתיקן שלמה עירובין יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ע"כ, כי ידוע מאמרם ז"ל איזה חכם הרואה את הנולד (תמיד ל"ב ע"ב), וידע פי' החת"ס דהל"ל אשר „יולד“ כי „נולד“ הוא עבר רק אם משהו רואה אשר יולד זה מקרי נביא ולא חכם אבל מי שרואה דהיינו שהוא יקח מוסר ממה שקרה בעבר להזהר שלא לעשותו להבא זה יקרא „חכם“, הנה עינינו ראו בשכונות אחרות אשר כבר עשו תיקון עירובין ובאו אנשים המבקשים לעשות מעשה פנחס ובטלו לפני שבת בחזקה את העירוב ואין מידם מציל במדינה זו, ע"כ צריכין אנו לראות את הנולד לשכנע מקודם את המנגדים לתיקון העירובין והחכם עיניו בראשו, לזה אמרו חז"ל כי השבת קול הכריז דוקא בלשון אם „חכם“ בני, ודי בזה לחכם כמותו.

והנני בזה ידידו דוש"ת וברכו בברכת התורה.

הק' חיים ישעי' קעניג

הרב דק"ק יאקא יע"א

הרה"ג ר' יוסף אלי' הכהן שטיינער דומ"צ דקהל ערת יראים ברוקלין

(סימן תרע"ה) ב"ה

שלו' וברכה וכט"ס למע"כ ידידי הרב הגדול מעוז ומגדל בנש"ק עוסק בצרכי ציבור באמונה כו' כש"ת מוה"ר אשר אנשיל קרניז שליט"א רב דקהל ראצפערט ברוקלין.

אחדש"ת, דבר בקשתו היות שרחש לבו לעשות עירובין ע"י צורת הפתח כמו שנהג אצלינו ומקובל מפי רבותינו הקדושים מדור דור לתקן עירובין בכל מקום שדרים שם בני' כמבואר ברבינו מרן הח"ס ז"ל א"ח סי' צ"ט, גודל החיוב להשתדל בענין זה שהוא סיג גדול לשמירת שבת קודש.

הנה ודאי טוב עושה בעמיו לתקן תקון אשר בעוה"י יציל אלפים ורבבות מישראל מחילול שבת ובפרט בויליאמסבורג ובארא פארק וקראון הייטס אשר שם שוכנים מאחינו בני ישראל שומרי התורה והמצוות אשר להם תקנו עירובין ושלמה שתיקן עירובין רק לשומרי תורה תיקן שהרי בעונ"ה השכחה מצויה בין האגשים ובפרט במה שהעולם מורגלים בכל השבוע להוציא הוצאות ואין שמים על לב ושוכחים להוציא בשבת כמבואר בגמ' ביצה על האי מרבנן שתחלת הוראתו היתה לקולקולא על שאסר לערוב ופרש"י שנכשלים עי"ז ששוכחין להוציא ותוה הוא הגורם ואין לך זכוי הרבים גדול מזה ואשרי חלקו שקבל על שכמו מצוה גדולה כזו ויהי חלקי עמו. ולא ירא ולא יחת על מה שישנם כמה שמנגדים כי זה הוא הדרך מעולם ועד עתה קצתם משום קנאה שמקנאים באדם

שזוכה להיות ממוכי הרבים וקצתם מפני שהשטן לא ניתא ליה שע"י עירוב אחד ימסכו אלפים מישראל מלהיות מחללי שבת ויכנסו בגדר שומרי שבת ובכל העירות קטנות או גדולות תקנו עירובין אפילו ע"י דחוקים גדולים וכ"ש שבעיר גוא יארק וברוקלין החיתר הוא מרוח וברור לכ"ע כמ"ש זה מכבר מרן הגאון הקדוש והגורא פוסק הדור ענותו כהלל מזה"ר יונתן שטייף זי"ע שה"י גאבדק"ק וזכינו לשמשו עיין בשו"ת מהר"י שטייף סי' ס"ח ואין לחוש כלל למה שלא חששו לו רבותינו מדור דור.

והעיקר שיראה שהעירוב יתקנו אותו ע"פ ג' רבנים יודעים הלכות עירוב ושהכל יהי ע"פ הלכה כי דבר זה רק לרבנים חרדים לדבר ה' נמסר אשר קדושת שבת וקדושת ישראל וזכותו נוגע בלבבן והשי"ת יהי בעזרו וזכה לברך על המוגמר ויהי נועם וגו' ומעשה ידינו כונננו בברכה והצלחה למען קדושת שבת.

הרב יוסף אלי' הכהן שטיינער

הרה"ג מו"ה גבריאל ציננער שליט"א

מנהל רוחני בשיבה הקדושה קהלת יעקב פאפא

(סימן תרע"ו) ב"ה. ליל ששי ויחי תשמ"א.

לכבוד ידידי הרה"ג המפורסם, בנש"ק, איש האשכולות, זוכה ומוכה את הרבים, עמוד הימיני, פטיש החוק, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, הרב אשר אנשיל קרויז שליט"א, רב דקהל ראצפערט ומלפנים רב בבונאס איירעס שבארגנטינא, ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים עד עמוד כהן לאורים בב"א.

אחדשה"ט! הנני כותב לכתה"ר שליט"א אודות תיקון עירוב בויליאמסבורג, בטרם כל אספר לכתה"ר מה ששמעתי מפ"ק מרן אדמו"ר מפאפא שליט"א היאך דודו ורבו הגה"ק בעל קרן לדוד זי"ע מסר נמשו וכוו ופעל לטובה תיקון עירובין בעיר סאטמאר המעוטרה, שהי' אז בימים ההם גדל קושיים לקבל רשות מהממשלה, ובע"ה עלה בידו והצלחת לעשות העירוב שם כדת וכדין והי' אז זה אצלו שמחה גדולה שזכה להיות מוכה את הרבים בעיר ואם בישראל, והי' אז מתנגדים להעירוב (מחמת טעמים שאין עת האסף פה) אז עשה הקרן לדוד מעשה רב בשבת הראשון לקח מטפחות יד ויצא לחוץ באחוז בידו, וכל העדה ראו שהרב המרא דאתרא מוציא לרה"ר בהעירוב או השתיקו המקטריגים, והתחילו כל החסידים לישא בהעירוב.

ואתמול בלילה דיבר רב אחד שליט"א עם כ"ק מרן שליט"א בענין עשיית עירוב בשכונינו ואמר לו כ"ק מרן שליט"א שבאמת הוא שהוא מחזק המתירים שהוא תיקון גדול.

ושמעתי מפ"ק גדול אחד שליט"א שהגה"ק בעל ייטב לב זי"ע הגיה צוואה שמי שיעשה עירוב בעיר סיגעט מבטיחו עוה"ב עכדה"ק כידוע שהגה"ק הי' משתוקק בחיים חיותו לעשות עירוב ולא הי' יכול מחמת עגמ"נ מאינשי דלא מעלי כידוע לכן ביקש זאת בצוואה שלו ובע"ה נתקיים הדבר שאחרי פטירתו עשה הרה"ח המפורסם רבי משה ארי' פריינד זצ"ל עירוב (ואכמ"ל בפרטי הדברים).

ע"כ אזרתי חיל לכתוב הנלע"ד כמה טעמים מעולות להגיד נחיצות הדבר לעשות עיריבין (הגם שיש עוד טעמים וכתבתי רק אשר ראיתי בעיני מן הנסיון).

(א) מקילין אנשים ונשים להוציא סידורים וכדומה ע"י הקטנים ובאמת הרבה פוסקים מחמירין בזה וכמ"ש הח"ס או"ח סי' צ"ט ובשו"ת ח"ו סי' י"ג ומהר"ם שיי"ק או"ח סי' קע"ג ועוד הגם כי ישנם מקילין אך הדבר כרוך במתלוקת הפוסקים.

(ב) שכיח הרבה פעמים שצריכין לשאול שאלה ממורה הוראה וא"א להראות השאלה להרב מפני איסור הוצאה ואיכא ביטול מצוות עונה וכו' וכו'.

(ג) ביולדת שמוכרח ליסע בשבת לביה"ח ונוטלות הפצים שלה כי כמובן כי בביה"ח אין להם בגדים הראוי להם עפ"י תורה משום צניעות ויש בזה איסור הוצאה או עכ"פ ריבוי בשיעורין.

(ד) בפסח שחל בשבת וכדומה שהנהיג שאברכים הולכים לבית הוריהם לאכול לילי סדרים והולכים שם עם כל המשפחה ומוכרח להניחם שם לישון בלילה ויש שם צער וביטול שמחת יו"ט כי אין להם מקום מנוחה, ומפריעים האבות והזקנים, ואילו הי' יכולים להחזיר לביתיהם אחר הסדר הי' בודאי לכל אחד ואחד שמחת יו"ט בשלימות ודו"ק.

(ה) שכיח הרבה פעמים שנחלה תינוק (בחולה שאין בו סכנה) וצריכין להראותו להרופא, ובעוה"ר במדינה זו הוא מכת המדינה שאין הרופאים באים להבית לראות את מצב החולה ומוכרח לישא התינוק אצלם בשבת.

(ו) להביא תינוק למול בשבת יש כמה עקילי ופשוטי אם רשאים להביאם ע"י עכו"ם ברה"ר כמבואר בס' של"א סי' ובנו"כ שם (ויש מקומות שיש להם טענה האיך יכולים לזכות מצוה יקרה וחשובה כזאת ע"י עכו"ם).

(ז) הוצאה ביו"ט יש איסור תורה שלא לצורך כלל, והעולם נכשלים בזה מאד מחמת חסרון ידיעה (ובהיות משיבתי שבת אצל הרה"ק מטאהש שליט"א ושאלני איך לעשות עירוב ביו"ט, ואמרתי שאדרבה ביו"ט אפשר נחוץ יותר העירוב כי בשבת יודעים ההמון שיש איסור הוצאה משא"כ ביו"ט חושבין העולם שמותר לגמרי הוצאה ובאמת זה אינו) ובפרט שמוציאים ביו"ט כל התיק מפתחות ובתוכם יש הרבה מפתחות שהם שלא לצורך כלל ואסור להוציא ביו"ט מחמת ריבוי בשיעורין.

(ח) לפני הבתים יש לנו חצרות קטנים הנקרא גענך והרבה מהם אין להם מחיצה גבוה עשרה, ואפי' בעושים צוה"פ אינם יודעין היאך לעשות, ונכשלין בכל שבת בזה.

(ט) כשיש גשם או שלג גדול, וכשבאו לבתיהם ינערו המים או השלג מעל הכובע ויש בזה חשש איסור מה"ת משום ליבון כדאיתא בס"י ש"ב סי"א, משא"כ אם יהי' עירוב יהיו יכולים לישא פלאסטיק על הכובע.

(י) שכיח הרבה פעמים כשעושים שמחה בבית ואין לו מקום מספיק בביתו ומוכרח ליתן הפצים במקרה של שכינו ובש"ק מביאים המאכלים ע"י עכו"ם, ויש בזה שאלה אי מותר. ע"י בס"י ש"ז סי"ב ובנו"כ שם.

רשמתי רק עשרה טעמים ונשתייר עוד הרבה בקלמוסי וממנו יוכל לראות גודל

התועלת בתיקון עירוב ויסלק המניעות והחששות הנ"ל כנלע"ד בס"ד.
 ובנוגע עפ"י הלכה יש אתי תלי"ת תשובה באריכות גדול ובה כתבתי לברר
 כמה טעמים שאין לנו רה"ר גמורה ואפי' את"ל שיש לנו מועיל צה"ם
 כמ"ש בשו"ע הרב סי' שס"ד ס"ד, והבאתי שכמה גדולי אחרונים אשר מימיהם
 אנו שותיהם התירו לעשות עירובין אפי' בעיר גדול מאנהעטן חלק מרובה
 באכלוסין ת"ה פוסק הדור המהרש"ם, הרי בשמים, ר' חיים עוזר, החו"א, בעל
 תירוש ויצהר, הגה"צ רבי יונתן שטייף וצ"ל ועוד כמה וכמה גדולים זי"ע.

ובהיותי בזה לא אוכל עצור מליו מה שראיתי תשובה מגאון אדיר אחד
 שליט"א שכתב תשובה (ח' אלול תשי"ב) שאין נחזק כ"כ תיקון
 עירובין בזמנינו, דדוקא בזמן הש"ס לא הי' להם מקום מיוחד בציר והוצרך בכל
 יום להביא מזון לבהמות וממילא מוכרח בשבת להביא מזון לבהמות ע"י עירוב,
 אבל לא כן בזמנינו שיש להם מגררים הנקרא פרידושעדער בלע"ו שאפשר להכין
 שם מזון לכמה ימים אינו נחזק כ"כ לעירוב ויש להחמיר עכ"ל.

ובמחכת"ה הוא דבר זר לומר שעיקר תיקון עירוב נתקן בשביל תועלת
 הבהמות, והלא מפורש בכל הפוסקים שעיקר תיקון עירובין למנוע
 את הרבים שלא יבוא לידי איסור הוצאה וכמ"ש באריכות רבינו הח"ס בתשובה
 או"ח סי' צ"ט דעיקר הברכה על מצות עירוב הוא על התיקון הגדול להשמר עי"ז
 מאיסור הוצאה שממש א"א להזהר ממנה וכ' הרב ת"ח עליו לתקן המבואות ובאם
 לא, מכשול וקולר העם תלוי בצוארו עיי"ש. וע' במ"ב סי' שצ"ה ס"א שכתב על
 דברי המחבר, מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות סי' המ"ב פן ישכחו ויבאו לידי
 איסור טלטול עכ"ל. הרי שעיקר העירוב לא נתקן עבור הבהמות רק למנוע העם
 מאיסור הוצאה. וזה ודאי שייך ג"כ בזמנינו וז"פ.

וראיתי בספר דברי שלום מתרה"ק מסטראסקוב זי"ע שכתב הערות על תוס'
 חיים שעל ספר חיי"א, וכתב שיש אנשים ורואים שאינם מוציאים
 בשבת אף שמתוקן בעירובין מטעם שחוששין שמא נתקלקל העירוב, ובפרט בערים
 גדולות שכמה פעמים נודע באמצע השבת שנתקלקל העירוב עכ"ל וכתב עי"ז
 הרה"ק הנ"ל שזה טעות להחמיר מצד שמא נתקלקל העירוב שאם מחמיר יותר
 ממה שהחמירו חז"ל הוא הדיוט וכר.

וע' בנמוקי או"ח סי' שצ"ד כעיי"ז באריכות, והביא מעשה נפלא מהגה"ק רבן
 של ישראל מרן משינאווע זי"ע שפ"א בא לפניו אברך אחד שלא זכה עדיין לפקוד
 בזש"ק ואמר לו הגה"ק הנ"ל עצה שישלם מכיסו הוצאת העירוב (כי לא הי' מעות
 בעיר לשלם הוצאות העירוב), ובזכות זה יהי' לו ישועה, עיי"ש. הרי מזה יכולין
 לראות גדול זכות העירוב.

ובזה אסיים מכתבי, ידידי דושת"ה.

הקטן גבריאל ציננער

(סימן תרע"ז)

בתשובת הרא"ש כלל כ"א סי' ח' נמצא, שרב אחד התנגד לתקוני המבואות בעירו והתמרמר הרא"ש מאד על זה עד שהחרימו ונידו.

ו"ל: תשובה על שלא רצה לשוב מאולתו מענין העידוב: אתה רבי יעקב בר' משה כבר כתבתי לך על ענין העירוב שנהגו בכל גלילות ישראל להתיר מבואותיהם המפולשין בין הגוים בצורת פתח ואתה אסרת אותה לקהל פרידיש וכתבת לי כאלתך ואני הודעתיד שאין בהם ממש, והזהרתיד שתחזור בך ותאמר לקהל שיתקנו מבואותיהם כאשר הורגלו עפ"י גדוליהם. והנה הוגד לי שאתה עומד במרדך ואתה מכשיל את הרבים בחלול שבת. לכן אני גוזר עליך אחר שינתן לך כתב זה בעדים, שתתקן המבואות בצוה"פ תוך שבועים אחר שתראה כתב זה. ואם לא תתקן המבואות כאשר כתבתי, אני מנדה אותך ואם היית בימי הסנהדרין היו ממיתין אותך כי אתה בא לעקור לימוד ססידר לנו רב אשי, לחלוק על כל הגדולים שהיו עד היום הזה אותם שמתו ו"ל ואת אשר המה חיים עד הנה. לכן חוזר בך ואל תטוש תורת משה רבינו ע"ה. חתום הרא"ש. והלאה שם תשובה שני ממנו אדות זה ו"ל: הכתב ששלחת לי לאותו החסר-מוח כו' ואם לא יחזור בו אני מתרה בך ואת כל הקהל שינהגו בו נדוי באותו המשוגע וירחיקוהו ויבדילוהו מעדת ישראל כו' ומצוה לנדותו בכל קהלות ספרד וגם ידינו אותו כדיון זקן ממרא. כי אנו חייבין למסור נפשותינו על תורת האלהים כו' עכ"ל.

(סימן תרע"ח)

בתשב"ץ הגדול (ח"ב סימן ל"ז) נשאל אם יש חשש עבירה בתיקוני מובאות לת"ח והשיב: "חס ושלום אבל הזריו בזה הר"ז משובת, ואדרבה הם תמוהים בגמרא על מי שאפשר לו לתקן ואינו מתקן, כדאיתא בפ' הדר (ס"ח). ונדאה מכאן (היינו מהגמרא דפ' הדר) דרך ת"ח הוא לתקן ומי שלבו נוקפו בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נזרקה בו כו' וזכות גדול היא למתקן, עיין שם. ביאור דברי התשב"ץ שמי שלבו נוקפו בזה ואינו מתקן עירובין הדיוטות גמורה היא או מינות נזרקה בו

(בלקט משו"ת בית אב תניינא)

(א) דברי התשב"ץ שהבאתי לעיל שאמר דהזריו לתקן עירובין הר"ז משובת ודרך ת"ח הוא לתקן כו' ומי שלבו נוקפו בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נזרקה בו עכ"ל, הנה זה צריך ביאור טובא דבשלמא מאי דחדשו התשב"ץ בהדיוטות ניהא, כי כן המוחש למד אותנו לדעת כי ההדיוט גם שנתמנה לרב ומודה, ולרבים יענה הוראות בתוך ביתו באיסור והיתר וכיוצא, בכל זאת רצונו אשר במחשך יהיה מעשהו וירא לעשות מעשה ברכים כמו תקון עירובין מילתא דמפרטמא כי יחוש לנפשו פן תגלה חרפתו בקהל, ונודע אשמתו וגסותו והדיוטותו, כי הוא ע"ה וכו' וכתר הרבנות אינה הולמתו.

(ב) ואמנם האיש אשר הוא ת"ח ויודע איך אפשר לתקן עירובין ולהסיר מכשול מעם ולא יהיה חילול דבר ד' ומצותו והוא מתרשל בזה הוא רק לאחת משתי אלה, או מצד כפירה וזה יתכן על כמה אופנים כופר לגמרי ח"ו, או שאינו מאמין כלל בקדושת השבת וכו' כדברי טורנופופס הרשע שאמר

בסנהדרין (ס"ה): מה יום מיומים, או לכל הפחות שאינו מאמין באיסור טלטול והוצאה.

ג) והנה בסולת למנחה (מהגאון בעל מנח"י) כתב בשם תורת האשם דמי שרוצה להתמיר לנהוג איסור בדבר שלא מצינו שהחמירו אמוראי כגון מה שנתבטל בששים או בכלי שני הוי כמו מינות ויצא שכרו בהפסדו ודלא כמ"ש או"ה כלל נ"ז בסופו עכ"ל.

ואיך שיהיה י"ל דשיטת התשב"ץ שכתב דמי שלכו נוקפו ואינו מתקן עירובין אם הוא אינו הדיוש אמרינן דמינות נזרקה בו הוא כדברי תורת האשם, והמרדכי בשם מהרש"ם והמרש"ל כתשובה דהחמיר נגד פסק התלמוד הוא כמו מינות, ועיין ר"ה פ' כירה בפסק דהטמנה שכתב ג"כ כה"ג.

ד) גם יתכן דהמינות דאית ביה הוא שאינו מודה בעירוב וכופר בתורה שבע"פ עיין רמב"ם פ"א מעירובין וכדברי התוספות יו"ט ריש פ"ז ריש פ"ז דעירובין, ומה"ט מתרשל בתיקונם.

דברי הגה"ק בעל חידושי הרי"ם והאב"ן

והגה"ק בעל חי הרי"ם כתב תיקון עירובין הוא באמת להרים מכשול, ובאב"ן נזר כתב המתקשש ומונע מלהעמיד עירוב הוא מחטיא את הרבים ועתיד ליתן את הדיו, וזהו שיטת רוב הגאונים מדור הקודם ומדורינן.

(סימן תרע"ט)

העירוב בכורו פארק

מספר אום אני חומה

(ועיין מכתב מהמחבר באוצרות ירושלים ח' רח"צ ס' תרנ"ג)

תמצית יסודי ההיתר לסדר עירוב בבארא פארק

א) העיר ברקולין הוא מוקף מג' צדדין במים בימים ונהרות והישוב של העיר נמשך עד המחיצות, והנה מלבד שהימים והנהרות שהם מחיצה בידי שמים (ועיין שו"ת שב יעקב (סי' י"ז) שכתב דמיום הוסדה הקהלה דראטערדאם נוהגין בשבת היתר טלטול כעירות המוקפין חומה על סמך שהמים מקיפין אותה והאג נמי באותה תמונה כמו ראטערדאם עיר פריז רק מים מקיפים אותה וגם בהאג נוהגין היתר טלטול בשבת והראה לי כתוב וחתום מן שלשה עמודי עולם גאוני ארץ חכמי ספרד שהיו רבנים וחכמים בק"ק ראטערדאם גם יש להם היתר מהמנותא מן הגאון חכם צבי כמבואר בשו"ת סי' ה'. והמהרש"ם בהגהות לא"ח סי' שס"ג הביא לשון רבינו בעל הלכות גדולות מובא באור זרוע עירובין סי' קס"ד, עיר המוקפת מכל צדדיה בנהר זה הוא ערובה ואין צריכה אלא ערובי הצירות לערב בפת, ופסקו הפוסקים דשלוש רוחות מוקפות נמי הוה רה"י מן התורה ועיין משנה טהרות פ"ו מ"ט הפרן רה"י לשבת ובר"ש ותו"ט שם בשם הערוך, מגדל שלש רוחותיה בתוך הים ורוח אחד ביבשה ובש"ע סי' שמ"ה במג"א בשם הרא"ש וסי' שס"ג ס"א בבאור הלכה ובשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' ק"ח ובסי' קיב הביא דעת הנובי"י שכל הפוסקים לא ס"ל כתוסי' עירובין כ"ב להלך בין מחיצה בידי אדם למחיצה בידי שמים ועיין דעת תורה סי' שס"ג מלבד זה הנה יש לו ג"כ מחיצות עשויות

עשויות בידי אדם בגידוד החוף למעלה או למטה וגם בצד הרביעי על כמה מקומות יש מחיצה ורק צריך כמה תיקונים ע"י צה"פ אשר לפ"ז לכ"ע ברוקלין אין לו דין רה"ר.

(ב) **שיטת** גדולי הפוסקים שהנסיעה במכוניות וברכבת אינה נחשבת הילוך דבוקעים בו בעינין ברגלים עיין שו"ת בית אפרים ובישועות מלכו סי' כ"ז שמסלת הברזל היא רשות היחיד ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' קס"א ובשו"ת תקות זכרי' דף מ' ובית אב תנינא עמוד ע"א ואום אני חומה נתיב י"ב.

(ג) **דעת** הבית אפרים בתשובת הב"ח החדשות בסופו (והובא בתו יהושע) מרן החו"א ובית שערים שכל הערים הגדולות שהרחובות בנויות בבתים משני צידיהם וצד הג' וגם פעמים צד הד' פוגע בשורה של בתים זה לעומת זה אינם רה"ר דאורייתא אם העומד מרובה על הפרוץ ולפ"ז כל העירות בזמנינו עשויות באופן זה ואין להם דין רה"ר כלל ועיין שו"ת מוהר"י שטייף שג"כ פשיטא ליה כן.

(ד) **שיטת** תוס' סוכה דף ד' והשו"מ ח"א סי' רנ"א והאב"י והגמ"הרש"ם לענין דלתות געולות כתבו דלענין מחיצות שבת לא בעינן מחיצות מדין מחיצות אלא כל שמונע רבים מלעבור יש לו דין מחיצה ולפיכך היכי דלפי החק משר העיר שאסור לעבור שם לא הוי רה"ר כיון דע"פ חק המדינה אסור להלך שם וא"כ בעירות גדולות שלנו שע"פ חק העיר והמדינה אסור להלך ברחוב באמצע הדרך והו"ל דין דשר העיר מונע מלעבור דלא הוי רה"ר.

(ה) **שיטת** המאירי עירובין ג"ט דבעירות של מלכים גדולים אפילו מסר המלך הדרכים לרבים לדריסת הרגלים כל ששייר לעצמו הדרכים שבירו לשנותם לפי רצונו אפילו נתנם במתנה גמורה שלא במס והאיל ושייר לעצמו הדרכים אפילו היו שם שש עשרה אמה ואפילו מצוים שם ששים רבוא אין זה רה"ר נמצא עכשו עירות של מלכים שאין בהם חיוב רה"ר גמורה ע"ש וא"כ הכ"נ בעירות שלנו שהרחובות שייכים להממשלה ומשלמין מס וביד הפלענינג קאמיטע לשנות לפי ראות עיניהם אין כאן רה"ר בעירות גדולות וכ"ש על הדרכים (היי וועיס ששייד להממשלה).

(ו) **לפמ"ש** הגרע"א והח"ס והכנס"י דבמי נהר הנקרשים כיון דהרבה בנ"א מתפחדין ללכת על הקרח שלא יתמוטטו מקרי לא ניהא תשמישתיה ועדיף הוא מהא דעירובין ו' דאיכא גידודי ואין נח תשמישתיה וא"כ כ"ש בעירות גדולות שלא זה בלבד שלא ניהא תשמישתיה אלא שיש איסור להשתמש באמצע הדרך מצד הממשלה וגם להלוך הוא סכנה גדולה שלא יהרג ממכונה ואפילו לעבור כשהאור ירוק ג"כ צריך לפחד לעבור וגם מעכבים מלעבור קודם שישתנו מאדום לירוק ודאי כה"ג לא מקרי ניהא תשמישתיה וליכא תשמיש מרווח ולא הוי רה"ר.

(ז) **שיטת** רוב הראשונים דרה"ר בעינן שיהיו המבואות מפולשים משני ראשיהן זה לעומת זה ושיהיו מפולשים לסרטיא או לפלטיא וצריך דוקא שיהא מכון משער לשער כ"כ רש"י והרמב"ן והתוס' והרשב"א והאהל מועד וסמ"ג הש"ע ומג"א וכנראה דעכ"פ רובא דרובא דהפוסקים ס"ל דבעי מפולש דוקא ומכון משער לשער ולפ"ז בעירות גדולות ליכא שום מקום כמעט מפולש משער לשער ואדרבה בעירות קטנות נמצא הרבה מפולש.

(ח) שיטת הערוך השלחן סי' שמ"ה סי"ט דרה"ר לא הוי רק בשאין בעיר רק רה"ר אחד לשני צדדי העי"ל כגון מזרח ומערב או דרום וצפון וכל אנשי המקום פונים דרך אותו רשות הרבים אבל אם יש עוד מבואות וקצת אנשי המקום פונים אלו לכאן ואלו לכאן דרך אחרת כה"ג לא הוי רה"ר ולפי' בדין נמי איכא כמה דרכים.

(ט) שיטת הא"ז דבשתי מחיצות מפולשות זו כנגד זו נמי לא הוי רה"ר דאורייתא והביאו הבית אפרים והגר"י שטייף לסניף ומרן בבית שערים הוסיף בדמבוי עקום בשתי מחיצות עקומות לכ"ע לא הוי רה"ר דאורייתא ולפי' הכ"נ בעירות גדולות דהרחבות עקומות ומשני צדיהם מחיצות לכ"ע לא הוי רה"ר.

(י) שיטת כל הפוסקים דרה"ר עכ"פ בע"י דרך מופקר לרבים שכל אחד עושה בו והולך כרצונו בלי שום עיכוב בין על ההילוך בין על התשמיש וכמ"ש הריטב"א כ"ב ד"ה מפניו א"כ בדין שאין מניחין להשתמש כלל וגם אינו מופקר כלל וגם בכמה מקומות אין מניחין ברחוב לילך רק בכיון אחד וברחוב השני בכיון שני כגון באחד למזרח והשני למערב וגם רק במכונות ולא ברגלים כה"ג לכ"ע לא הוי רה"ר.

(יא) הנהגה ברשות הרבים מקורה קיי"ל דהו"ל כרמלית ובבארא פארק יש הרכבת הנקרא עלעויעטעט טרעינס שתחתיו הוה מקורה א"כ התם הו"ל כרמלית לכ"ע ולדעת הגאון ר' מיכאל דוב ווייסמאנדעל וצ"ל אמרינן פי תקרה יורד וסותם בהני עלעויעטארס ואפילו להחולקים עכ"פ מקורה הוה לכ"ע והוא רחב יותר מד"א כה"ג שבפנים הרכבת לכ"ע ליכא רה"ר וליכא שם ששים רבוא בוקעים והו"ל כמוקף במחיצות לדעת הגרמ"ד הנ"ל ולדין עכ"פ מהני מטעם צה"פ.

(יב) בענין הגשרים שיוצאים מברוקלין לנוא יארק ולשאר מקומות כבר נתברר דכל הגשרים יש להם צורת הפתח ונכתבו תאורי צורת הפתח על די הגר"צ כמבואר במכתב להגרה"ע והחזו"א ובאגרות משה סי' קל"ט להגר"מ פיינשטיין שליט"א.

(יג) אופני ההיתר שכתבנו רובם מותרים אפילו לפי שיטת המשכנות יעקב שס"ל דאין לחלק בין ששים רבוא לפחות מששים רבוא ופסק דכל שיש רוחב ט"ז אמה אפילו אין בה ששים רבוא בוקעין וגם לענין צה"פ חלק והדברים מפורסמים אבל באופני ההיתר של אינו מפולש או בהיקף מחיצות מג' רוחות ועוד גם הוא ז"ל מודה דמותר לערב וכה"ג כתב להדיא הגרש"ד חבר הבר"צ בוארשא במכתבו שההיתר של אינו מפולש מהני אפילו למשכ"י ולפי' כתב דבעירות קטנות שדרך המלך עובר שם ומפולש מעבר לעבר יש יותר חשש מעירות גדולות כי ההיתר של ששים רבוא תלוי במחלוקת אלא שאנו קבלנו להיתר אבל ההיתר שאינו מפולש מוסכם ונתקבל מרוב הפוסקים וכן בוארשא נהגין כן מדורות שלפנינו בתיקון עירובין בלי לחוש לר"ה דאורייתא להצריך דלתות.

וּכְתַב הַסֵּמ"ג ב"מ"ע א' מ"ד"ס (הלכות עירובין) לאחר שהביא דברי רב האי גאון ז"ל דבימי ירמיה הנביא לא שמרו גזירת שלמה המלך לערב בחצרות ולשתף במבואות אלא היו מוציאים בלי עירוב ומתוך כך היו מביאין מן העיירות שסביבות ירושלים כל משא מבתיהם דרך סרטיא שמעיר לעיר שהוא רשות הרבים ומביאין אותן משאות בשערי ירושלים ולכן כשהזכיר ירמיה על גוף האיסור של

תורה הזהיר גם על גזירת שלמה שלא להוציא שום משא אף מן הבית לחצר אלא אם כן עירבו והוה לשון הנביא כה אמר ה' השמרו בנפשותיכם ואל תוציאו משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלים זה גוף האיסור של תורה ואחר כך אמר ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת זו גזירת שלמה המלך כי לבני ירושלים היה מזהיר, וכבר אמרנו כי מן התורה מותר להוציא מן הבתים לרחובות ירושלים אלא דאי על גזירת שלמה הזהיר מפי הגבורה, שעל ידי שעברו גזירתו באו לגוף של תורה עכ"ל ע"ש הנה מבואר שלפי שלא עירבו עירובי חצרות ושתופי מבואות ולא שמרו מצות שלמה המלך וגזירתו באו לידי חילול שבת דאורייתא והשומר מצות המלך הוא סיג לתורה ולשמירת שבת קודש שמעה עמי בינה זאת.

(סימן תר"פ) תשובת הח"ס

א) ראוי להעתיק בכאן תשובת הגאון הצדיק הח"ס חלק או"ח (תשוב' צ"ט) בענין זה וז"ל: „שאל ממני הר"ב נ"י לברר לו בראיות בדברי חז"ל, שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל, בכל מקומות מושבותיהם, לתקן מבואותיהם בתקונים צוה"פ או שארי תקונים כיוצא בו, כדי שלא ישלכו רוב המון העם בהוצאה מרשות לרשות ביום ש"ק — דבר זה אינו צריך לפנים ולראי' והוא מן השכל והמבואר להדיא מדברי חז"ל, השכל מחייב, באשר ידוע, ששמירת יום ש"ק מעשית כל חפץ הוא אצלנו ממצות הראשונות ומי שאינו משמר כהלכתו הרי הוא ככופר ומומר בכל התורה כלה, ואיסור הוצאה מרה"ר לרה"י או בהיפוך הוא מאותן המלאכות שהעובר עליהן הוא כמומר לכל התורה, כמבואר שם עירובין (ס"ט) כו', ואנו מצווין על הקטנים שלא להרגילים בחלול שבת, כמבואר בשו"ע או"ח (סי' טע"ג ג'), וכן אסור להרגילים בחלול שבת ומועד אף בדבר שהוא משום שבות ומבואר שם דמיידי שלא הגיע לחינוך, שהוא: בן ד' וה' שנים, וא"כ כל בר דעת ישפוט בשכלו שא"א בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל ב"ב הקטנים וגם לא גשותיהם וחלושי דעת לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתם החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתם בידם וכמה צער ודוחק יסבלו הגדולים הגזוהרים, ובפרט בענין תפלה בביהכ"נ ביום ש"ק בהבאת סידורים להתפלל מתוכם וטליתים וכדומה, עט"ו (סי' שמ"ו סק"ו), א"כ השכל פשוט גזור שראוי ומחויב לתקן החצרות והמבואות בעירוב המתיר וטלטול כו'.

ב) ומצינו לחז"ל ביצה (ד' ט"ז סוף ע"ב) מאי קלקולא ומתרץ הגמ' כיון דמקלקלי ב'י רבים היינו קלקולא ופרש"י דמקלקלי ב'י רבים ששוכחים ומטלטלים בלא עירוב כו' א"כ ק"ו השתא ומה התם אינו אלא לשבת אחת ובנקל יכולים להזהר בטלטול שבת א' ומה שהמורה עשה כן משום חומרת י"ט, שלא לערב בע"ש שהוא י"ט, קרי ל' קלקולא. כש"כ שאין להתעצל מלתקן המבואות, לשמור העם מקלקולי שבתות כל השנה כלה, והרב הת"ח עליו מוטל לתקן המבואות, ובאם לאו נכשול וקולר העם תלוי בצוארו, כדאמינן עירובין (ס"ח א') א"ל רבב"ח לאביי כו', והוצרך אביי להתנצל על המכשלה הזאת כו'.

ג) ובטוש"ע מצוה לחזור אחר ע"ח ומברך על מצות עירוב, ואין כוננת הברכה על אשר אסר הוצאה וטלטול, דאין לברך וצונו על המניעה כו', אלא ע"כ דהאי ברכה על מצות עירוב — על מצות התקון הגדול להשמר ע"י מאיסור הוצאה שממש א"א להזהר ממנה כו', ופשוט שמעלתו ישתדל בכל עוז לתקן בני קהלתו, כו'.

משה הק' סופר מפפד"מ

תשובת הגה"ק רבש"י פוסק מובהק בדור כ"ק מוה"ר יוסף אליהו הענקין שמותר לערב ומזרז לערב אפילו בלי הסכמת כל הרבנים כמבואר בדבריו הקדושים וגם בזה מילף האברך הנ"ל בקונטרסו להשלות את בני תורה המסולאים מפז כאלו ח"ו הרב הענקין מן האוסרים ונהפוך כמבואר להדיא ממכתבו הנ"ל.

(סימן תרפ"א) כ"ח תמוז תשכ"א.

לכבוד הועד לתיקון עירובין במנהטן ניויארק.
גלוי הוא שיש יסוד גדול ודעת גדולים לתקן עירובין במנהטן שלא גריעה בזה מכמה כרכים בעולם שתקנו שם עירוב ועדיפא מזה.
הועד לתיקון עירובין במנהטן כולל מספר רבנים חשובים אדמו"רים ובע"ב חשובים ובראשם הגר"מ כשר, הגר"צ אייזענשטאט, והר"ד מאשקאוויץ, והם משתדלים לקבל הסכמת עוד רבנים מובהקים ואח"כ לקרא לאסיפת רבנים גדולה להחליט על התיקון לאחר שיעשו כל התיקונים הצריכים. לדעתי לא ימתנו עד שיוקבץ כנוס רבנים בגלל זה כי מהנסיון יודעים אנו שזה יקח הרבה זמן וחבל על הזמן שבנתיים, אלא יעשו תיכף מה שאפשר ומה שנחוץ לעשות ואחר התיקון יפרסמו שהתקון נעשה ושמונים עליו רבנים משגיחים.

אמנם עד שהועד הנ"ל יקבל בכתב הסכמת רוב הרבנים המובהקים שבמנהטן, ההיתר הוא רק בשעת הרחק.

- (א) בכדי שאלה בתי היראים שנכשלים בטלטול הם או נשיהם יטלטלו בהיתר.
- (ב) בשביל נשים וילדיהם שאינם יכולים לעמוד בנסיון גדול לשבת כל היום השבת בביתם ובפרט בימי הקיץ וביחוד שיוכלו לטלטל לכה"פ בהחצרים סמוך לביתם אף שאין להם מחיצות.
- (ג) הרבה רופאים חרדים מטלטלים לצורך חולה שאין בו סכנה שאין להם אינו יהודי לטלטל בשבילים ומצטערים על חילול שבת.
- (ד) בכל שנה יש הרבה שמטלטלים בשבת שחל בסוכות מן הבית לסוכה ויש חשש חילול שבת

לכל אלה הדברים שהם שעת הרחק ולצורך מצוה יועיל העירוב אבל אחרים יחמירו על עצמם שלא לטלטל כמו שנהגו עד עכשיו, עד שיצטרפו להיתר רוב הרבנים המובהקים המשמשים בקודש במנהטן או יוכלו לפרסם שההיתר הוא בשלימות אפילו שלא בשעת הרחק.

וחילוי דילי שיש לתקן לעת עתה להחיר רק לשעת הרחק הוא משום שחלוקה עיר מנהטן מקהלות אירופא שהיה להם רב מרא דאתרא ועליו היה להחליט על הרבר וקבל על זה הסכמת גדולים, אבל כאן במנהטן הרבנים המתירים אינם ממונים על ידי העיר, ולכן הועד למען העירוב יכול להיות שיש לו רק דין של מיעוט כל זמן שלא יצטרפו בכתב רוב הרבנים המובהקים המשמשים בקודש ולכן יש לפסוק שההיתר הוא לשעת הרחק משום שלפי שלשעת הרחק יש לסמוך אפילו על מיעוט וכי וחתם אליהו הענקין ומכתב זה נדפס בהפרס ועוד בכמה מקומות.

העירוב בפלעטבוש

באגרות משה חלק אורח חיים סימן פ"ז בחלק ד'
כדין תיקון עירוב בפלעטבוש כתב וז"ל: כשהיו
אצלי הרבנים החשובים וכו' בדבר תיקון עירוב
בפלעטבוש ואמרתי שאיני רוצה להתערב בזה כי
הרי כמה שיטות איכא בפירוש מה זה רשות הרבים
ובפירוש דלתות נעולות וספרי הש"ע מצויים עכ"ל.
והארין לבאר טעמו שאינו רוצה להתערב.

אחר כך כתב מפורש וז"ל: אבל לא רציתי לומר
זה לפס"ד ברור מאחר שלא הוזכר זה בפירוש בדברי
רבוחינו האחרונים ובעה"ש משמע שודאי לא נחית
לזה עיי"ש בסעיף י"ט וסעי' כ' עכ"ל.

ממשיך לכתוב שם וז"ל: אבל בזה טעם שלא אמרתי
למה שאני סבר להרבנים החשובים לפסק דין ברור.

הרי מבואר דעתו שאין למחות במחקני עירוב. אכן
לא אמר להרבנים החשובים לפסק דין ברור שאסור.
שאלו הי' בזה איסור חלול שבת ודאי הי' מוחה
בהם.

ובתשובה אחר זה בענין עירוב בפלעטבוש כתב
וז"ל: והנה למה שכתבתי באג"מ שם דאיכא שיטת
הרשב"א בספר עבודת הקודש דסרטיא ופלטיא הוא
דה"ר אף בעיר שמוקפת מחיצות עכ"ל. כתב על זה
שם וז"ל: פליגי רוב הראשונים עליהו... דהא

מש"כ בסוף תשובה נדפסה לעיל. וז"ל סוברים
המתירים שהוא צורך בשביל התינוקות ובשביל
השוגגין איני מוחה, עכ"ל. ביאור לדבריו שהרי
זו דעת החתם סופר בתשובה שיש לתקן עירוב בשביל
השוגגין ובשביל התינוקות שקשה לשמרם בש"ק שלא
יטלטלו (א"ח סי' צ"ט). ופשוט שאינו מוחה נגד
הרוצים להתנהג כדבריו. אם כי לא סב"ל לבעל
אג"מ שעמו. אבל למחות נגדם ג"כ אינו רוצה.
שהרי סומכים על רשכבה"ג בשעתו זיע"א. שהרביץ
תורה לאלפים. והעמיר תלמידים גדולי הדור.
שכתב מפורש מצוה לתקן עירובין בכל מקום.

ומי שמוחה נגד תיקון עירובין יש להם לחוש למש"א
הזהר בגחלתן וכו'. שהרי הם מוחים נגד כל גדולי
הדורות שעמדו לנו מימיות שלמה המלך שתיקנו
עירובין בעריהם. ובעה"מ אג"מ נזהר מאוד מזה.
ולא בא למחות כלל. מחשש הנ"ל. וכן כפל וכתב
והדפיס הרבה פעמים בספרו אג"מ.

הי"ת ישמדינו ממכשול הרבים וישלח לנו
גואל צדק בב"א.

נדפס אלול תשנ"ט לע"נ אשתי הצו"ח שרה מרים ע"ה
נפטרה אייר תשנ"ט תנצב"ה

החכ"צ שהביא הבאה"ט מסיק ותמה אני שלא ראיתי
לאחד מן הפוסקים שהביא דבר זה עכ"ל. ובתוך
דבריו בחשובה שם כתב וז"ל: דבש"ע כתב...
דצריך שיעברו ס' ריבוא בכל יום בסימן שמ"ה
סעי' ז' עכ"ל. ולא מהני מה שנמצא ס"ר בעיר.

הרי מפורש בדבריו שלא פסק להלכה למחות במחקני
עירוב. שהרי נמצא הרבה שיטות הראשונים ואחרונים
הסוברים שלא כדבריו. ודעתו רק שיש להחמיר. כי
אין זה איסור ברור כמו שכתב מפורש.

ומה שנתפרסם מודעות עם חתימותו למחות. לא ידע מזו
ולא חתם עליהם. רק קלי הדעת זייפו חתימתו על
המודעות ופרסמם. וכל זה נגד רצונו כמו שכתב מפורש
והדפיס בספרו אגרות משה. ועל זה יש לסמוך. ולא
על מודעות כתובים בלי ראייה וביאור. ואיננו ידוע
ממי יצא הדברים.

ויש להאריך הרבה בענין. אבל עת לקצר.

והי"ת יעזרינו על דבר כבוד שמו. לבאר ההלכה
ולתבדוק את התדיק.

כי זה דבר ברור שאין למחות רק כשאחד עובר איסור
ברור ולא כשיש מחלוקת הפוסקים. שיש על מי לסמוך.
כ"ש שאין למחות נגד הרוצה להתנהג כדברי רוב הפוסקים
ואיננו רוצה להחמיר כחד פוסק. יהי' מי שיהי'. וכ"כ
מפורש באגרות משה במקומות הנ"ל. וכל המוחלים בזה
עושים שלא כהלכה. ונגד דעת המחבר שו"ת אג"מ.

מכתב גלוי לרבינו ה"ר משה פיינשטיין

בהפרדס שנה ל"ג חוברת ט' כתב

שם הטעמים של הר"מ פיינשטיין, מה שאינו רוצה להצטרף להיתר תיקון עירובין בעיר (אי) מאנהעטען ניו-יארק, וז"ל: "לדעתי בעניותי בארתי באורך שודאי יש "טעמים גדולים" להתיר לתקן במאנהעטען, אבל כיון שיש גם טעמים להחמיר, כפי שבארתי שלא מבורר מנהג נגדם, ומצד החשש שלא יתירו במקומות שא"א לתקן כדהוכחתי מירושלים, איני רוצה להצטרף להמתירים, אף שאיני מוחה בהמתירים, מאחר "שהטעמים להתיר מרובים", ומצד החשש שהוכחתי מירושלים, בדיעבד בשעירבו הרי יהי מותר, וכיון שהם סוברים להתיר, אף אחר שראו מה שכתבתי (באגדות משה סי' קל"ט) ודאי הרשות בידם לעשות כמו שהם סוברים, ובעלי נפש יראי ה' שיחושו להטעמים להחמיר כמו שכתבתי לא יטלטלו.

אבל בעצם איני רואה תועלת גדול וצורך לעשות תיקון לטלטל בכאן, של"ד לעיירות שבאיראפא שהי' צורך גדול ממש לחיי נפש, שלא הי' אפשר להכין מים לבהמות וכדומה מחיי הנפש אף לעצמן, אבל בכאן יש הכל בבית ואף בבתי כנסיות יש סדורים וחומשים עד למרבה, ורק לאלו הפושעים שעוברים על כל איסורי תורה לסלק מהם איסור הוצאה, שכנגד זה הרי יצא קלקול לאלו יראי ה' שלא היו רוצים לסמוך על המתירים, אם היו יודעים גם טעמי המחמירים.

וגם לאחר שיתקלקל איזה מהמחיצות לפי רוב השינויים המתהווים בכאן כמעט בשנים קרובות, וכמו שאחרי שנתבטל טעמו של הגר"י סיגעל שלא פסקו מלטלטל, ולכן איני רואה שיהי' חיוב לתקן במאנהעטען, אף אם הי' ההיתר ברור.

אבל אם אחר כ"ז סוברים המתירים שהוא צורך בשביל התינוקות ובשביל השוגגין איני מוחה, אבל איני מצטרף עכ"ד."